

C

SPELREGELS

INDEX

01 SPELREGELS BINNENSTAD EN VESTINGGORDEL 85

- 01.01. Gevelbeelden 86
- 01.02. Puien 87
- 01.03. Luifels 87
- 01.04. Markiezen en zonweringen 89
- 01.05. Rolluiken 89
- 01.06. Installaties 89
- 01.07. Reclames 90
- 01.08. Stoepen 90
- 01.09. Uitstallingen 91
- 01.10. Terrassen 91
- 01.11. Erfafscheidingen 93
- 01.12. Dakkapellen 94
- 01.13. Inrichting openbare ruimte 94
- 01.14. Tuinen en aan- en bijgebouwen 96

02 SPELREGELS WOONWIJKEN 99

- 02.01. Gevels 100
- 02.02. Aanbouwen 100
- 02.03. Erkers 100
- 02.04. Erfafscheidingen 101
- 02.05. Reclame 101
- 02.06. Dakkapellen 101
- 02.07. Dakopbouwen 101

03 SPELREGELS BEDRIJVENTERREINEN 103

- 03.01. Gebouwen 104
- 03.02. Terreininrichtingen 104
- 03.03. Reclame 104

04 SPELREGELS LANDELIJK GEBIED 107

- 04.01. Erfbebouwing (wonen) 108
- 04.02. Agrarische bebouwing 108
- 04.03. Reclame 111

05 SPELREGELS MONUMENTEN EN CULTUURHISTORIE 103

- 05.01. Monumenten zijn van maatschappelijk belang 112
- 05.02. Levende monumenten veranderen 112
- 05.03. De monumentale waarden zijn een belangrijke onderlegger voor het plan 114
- 05.04. Behoud gaat voor vernieuwen 115
- 05.05. Respecteer de voortgaande geschiedenis van bouw en gebruik 116
- 05.06. Bewaar en versterk de relatie tussen het monument en zijn omgeving 117
- 05.07. Respecteer de stijl en structuur van het monument 118
- 05.08. Behoud constructies, materialen, kleuren en details 118
- 05.09. Ook in een monument kunnen we comfortabel en duurzaam wonen en werken 120
- 05.10. Een monument vraagt om kwaliteit 121

06 SPELREGELS DUURZAAM BOUWEN 125

- 06.01. Duurzaamheid en bestaande bebouwing 126
- 06.02. Duurzaamheid en nieuwbouw 130
- 06.03. Duurzame stedenbouw 131

07 KLEURGEbruik 133

01

SPELREGELS
BINNENSTAD

01 SPELREGELS

BINNENSTAD EN VESTINGGORDEL

INLEIDING

De visie van de gemeente op de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad, zoals verwoord in Deel B van deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit, is in dit deel uitgewerkt in concrete spelregels voor diverse onderwerpen. Deze spelregels zijn richtinggevend voor veel voorkomende soorten plannen. Als er twijfel is of de toepassing van deze spelregels wel leidt tot de gewenste ruimtelijke kwaliteit kan gemotiveerd worden afgeweken op basis van de ambities uit Deel B.

01.01. GEVELBEELDEN

Elk pand dient zijn eigen gezicht te behouden/krijgen, waarbij sprake is van architectonische kwaliteit. Dit betekent niet dat er overal 'pareltjes van architectuur' vereist zijn; juist de afwisseling tussen rijke, voorname panden en eenvoudige, meer sobere panden is een waardevolle karakteristiek van de binnenstad. Architectonische kwaliteit betekent hier: zorgvuldig ontworpen in de context, evenwichtig van opbouw en geleding en met een uitgekiende detaillering en materialisatie. Binnen dit kader is zowel een eigentijdse als een meer traditionele architectuur denkbaar. Bijzondere aandacht is nodig voor gebouwen op hoeklocaties en op markante plekken.

Richtlijnen

- individuele panden (parcellering) handhaven/ versterken
- wandvorming handhaven/ versterken
- toepassen van een kap, vorm en richting inspelen op het historische bekappingsbeeld
- opbouw voorgevel is in harmonie met het straatbeeld (maat, schaal, detaillering en stijlkeuze)
- opbouw voorgevel: voet, romp, hoofd
- hoogte afstemmen op silhouet van de straatwand
- de gevel vormt één samenhangend architectonisch geheel
- ambachtelijke detaillering voor gevelopeningen, luiken, puien, daklijsten, metselwerk, ornamenten
- toevoegingen van portieken, pothuizen ondergeschikt en passend in het straatbeeld

Toelichting

Voet borstwering en/of trasraam van afwijkend duurzaam materiaal

Romp verdiepingsla(a)g(en); gevelvlak met verticale ramen.

Hoofd daklijst of topgevel (eventueel een dakkapel of ornament als bekroning)

Deze opbouw komt onder andere tot uitdrukking in het verschil in hoogte van de bouwlagen. De begane grondlaag is vaak relatief hoog en de verdiepingshoogte wordt naar boven toe steeds lager. Ook de gevelopeningen worden op bovengelezen etages kleiner.

01.02. PUEN

De pui is het onderste deel van de straatgevel, valt het meest in het zicht en is het sterkst aan verandering onderhevig; regelmatig zijn er wijzigingen aan puien in de binnenstad van Doesburg. Er zijn in het verleden situaties ontstaan waarbij de uitstraling van de gevel en totale straatwanden verstoord is: winkelpuien lopen door over de begane grondlaag van meerdere panden, een begane grondlaag van een pand wordt opgesplitst in meerdere winkelpuien. De begane grond-gevel maakt plaats voor een geheel uit glas bestaande gevel. Bij veranderingen van deze situaties dient er sprake te zijn van een verbetering.

Richtlijnen

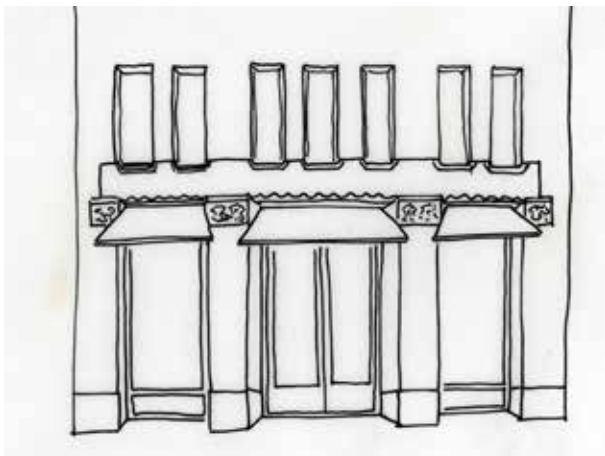
- respecteer en herstel de oorspronkelijke (of de verdwenen) puien.
- handhaaf aanwezige omlijstingen, kroonlijsten, penanten etc.
- afstemming in het straatbeeld
- bestaande begane grondgevel mag niet over de volledige breedte van een pand verdwijnen
- samenhang tussen begane grondlaag en de bovenverdiepingen handhaven/ versterken
- handhaaf de architectonische eenheid van een pand bij splitsing
- respecteer en herstel de individualiteit per pand (bij winkel- en horecaruimte over meerdere panden)
- bijzondere aandacht voor een duurzame en verfijnde materialisatie, detaillering en uitvoering

01.03. LUIFELS

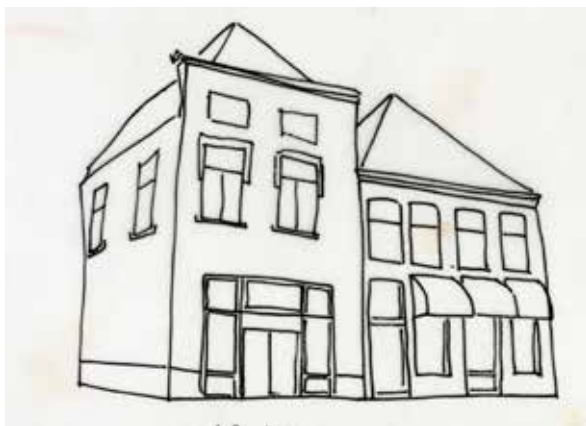
Luifels waren in het verleden meestal lichte en elegante constructies, hetgeen de laatste decennia vaak heeft plaats gemaakt voor dikwijls massief ogende doosachtige constructies met reclames. Door toepassing van dergelijke luifels in de binnenstad van Doesburg wordt de vlakke gevel en de samenhang in het gevelbeeld verstoord. De relatie tussen de begane grondlaag en de bovengelegen verdiepingen gaat verloren en vaak ontstaat er een 'gedrukt' beeld; de horizontale lijnen verstoren de van oorsprong verticaliteit van de gevel. Bij het doortrekken van een luifel over meerdere panden wordt de individualiteit van de panden genegeerd.

Richtlijnen

- alle luifels, die het gevelbeeld verstoren, moeten op termijn verdwijnen
- een luifel kan alleen als die integraal deel uitmaakt van de architectuur van de gevel

Vorm markiezen en zonwering afstemmen op gevelindeling, schaal en architectuur

01.04. MARKIEZEN EN ZONWERINGEN

Door toepassing van markiezen/zonweringen wordt dikwijls het zicht op een deel van het pand zelf of op het naastgelegen pand ontnomen. Vaak is de markies/zonwering te groot of te klein in verhouding met de maat en schaal van het pand. Ook kunnen markiezen/zonweringen een belemmering voor voetgangers en andere weggebruikers vormen.

Richtlijnen

- alleen gebruiken voor beschutting en bescherming van koopwaar
- per pand moet de gevel één samenhangend architectonisch geheel blijven
- geen belemmering voor voetgangers en andere weggebruikers (min. 2,2 m boven trottoir)
- vorm en aantal afstemmen op de gevelgeleding, schaal en architectuurbeeld van het pand (niet ter overkapping van een terras)
- doortrekken van dezelfde markiezen/zonwering over meerdere panden niet toegestaan
- geen markiezen/zonweringen op de bovenverdiepingen
- reclame (naamsaanduiding) beperken op de 'flap' aan de voorzijde.
- kleurstelling samenhangend met uitstraling van het pand.
- duurzame en verfijnde materialisatie, detaillering en uitvoering

01.05. ROLLUIKEN

Rolluiken hebben een negatieve invloed op het beeld van de binnenstad buiten de openingstijden van de winkels en veroorzaken een desolate sfeer en een gevoel van onveiligheid. Gesloten rolluiken zijn niet toegestaan tenzij:

Richtlijnen

- aangebracht aan binnenzijde pui
- op begane grond minimaal 80% glasheldere doorkijkopeningen (gemeten vanaf 0,5 m boven stoep)
- vormgeving van de rolluiken afstemmen op het totale gevelbeeld.
- bij nieuwe puien, eventuele rolluiken geïntegreerd in het ontwerp.

01.06. INSTALLATIES

Later aangebrachte technische installaties zoals airco-units, schotelantennes en afvoerpijpen, zonnepanelen etc. zijn toegevoegde elementen aan een gebouw en eigenlijk niet als architectonisch onderdeel te beschouwen.

Richtlijnen

- bij voorkeur integreren van installaties in gebouw (onzichtbaar aanbrengen)
- plaatsing installaties zo veel mogelijk, bij voorkeur aan de achterkanten of op het dak (uit het zicht)
- kleurstelling afstemmen op bestaande beeldwaarde (zo onopvallend mogelijk)

01.07. RECLAMES

Om goederen en diensten aan de man te brengen is er van oudsher behoefte aan het maken van reclame. De afgelopen decennia is op een aantal plekken echter een optelsom van reclame-uitingen ontstaan, waardoor de oorspronkelijke architectuur van het pand verscholen gaat achter reclames die het straatbeeld te veel zijn gaan domineren. Hierdoor verliest de binnenstad van Doesburg haar eigen karakter. Aangezien het historische karakter van Doesburg voorop staat, streeft de gemeente naar bescheiden reclame-uitingen.

Richtlijnen

- reclames mogen het straatbeeld niet overheersen
- naamsaanduiding in de vorm van losse letters afstemmen op entree in de gevel
- reclames hebben een zichtbare relatie met het entreegebied
- max. 1 uithangbord (max. 0,3 m²) onder de raamdorpel op verdiepingsniveau bij entree
- max. 1 vlag geplaatst onder de raamdorpel op verdiepingsniveau bij entree
- bescheiden aanlichten van reclame-uitingen wel mogelijk (lichtbakken, knipperende, bewegende, reflecterende en neonreclames zijn niet toegestaan)
- bijzondere vormgeving reclame welkom (gestandaardiseerde 'huisstijlreclames' niet)
- reclames aan de binnenzijde van etalages bescheiden en ondergeschikt
- ruiten dienen voor minimaal 80% van het oppervlak doorzichtig te zijn
- dichtplakken of beschilderen van ruiten niet toegestaan

01.08. STOEPEN

De aanwezigheid van deze particuliere zone draagt sterk bij aan het historische straatbeeld. Behoud van nog bestaande historische stoepen en pothuizen staat voorop. Waar ze zijn verdwenen worden particulieren gestimuleerd weer per pand verschillend een stoep aan te leggen, die past bij het specifieke pand of de pui.

Richtlijnen

- vormgeving, materialisatie en kleurstelling past bij specifieke pand of pui
- afstemming op het straatbeeld
- duurzame materialen worden toegepast
- natuursteen in de hoofdstraten
- natuursteen of baksteen in de overige straten
- afscherming via kettingen of hekwerken
- niveauverschil ten opzichte van de openbare straat is mogelijk (niet in winkelstraten)

01.09. UITSTALLINGEN

Een vorm van reclamevoering die in de binnenstad veel voorkomt is het plaatsen van reclameborden en winkeluitstallingen op straat. In een aantal straten, zoals de Meipoortstraat, Kerkstraat en de Ooipoortstraat, vindt dit in zo'n mate plaats, dat het beeld van de straat rommelig wordt. Bovendien vormen deze elementen hinderlijke en gevaarlijke obstakels voor voetgangers en andere weggebruikers.

Richtlijnen

- mag geen belemmering vormen voor de openbare ruimten en gebruik daarvan
- binnen een strook van 1 meter voor de gevel in beginsel toegestaan (afhankelijk van de locatie kan meer of minder ruimte worden toegestaan)
- geen reclameborden of andere reclameobjecten (wel bescheiden productaanduidingen bij uitgestalde producten)
- zichtbare relatie met de winkel of het bedrijf
- dienen na sluitingstijd verwijderd te worden
- bescheiden afmetingen en geen sterk opvallende kleuren

01.10. TERRASSEN

Terrassen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de uitstraling en de sfeer in de binnenstad van Doesburg. Voorwaarde is wel dat de terrassen goed ingericht zijn, een verzorgde uitstraling hebben en zich daar bevinden waar de ruimte zich ervoor leent. Straatmeubilair wordt speciaal ontworpen of zorgvuldig geselecteerd voor de Doesburgse binnenstad. Gezien de straatprofielen zijn terrassen moeilijk inpasbaar binnen de openbare ruimte van de binnenstad. Terrassen dienen geplaatst te worden op plekken waar de ruimte het toelaat, zoals straatverbredingen en andere pleinvormige ruimtes. Verder zijn terrassen seizoengebonden (maart t/m september) en hebben daarom een tijdelijk karakter. Buiten het seizoen dient het meubilair te worden verwijderd. Ook is stallen van terrasmeubilair aan de voorzijde niet toegestaan.

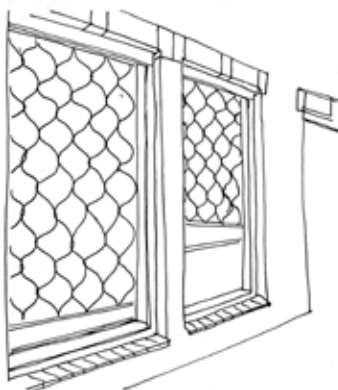
Richtlijnen

- mag geen belemmering vormen voor de openbare ruimten en gebruik daarvan
- afscheidingen zo veel mogelijk transparant en vrij van reclame-uitingen
- afscheidingen zijn max. 1,2 m hoog
- afscheidingen hebben een hoogwaardig materiaal met een neutrale kleurstelling
- meubilair heeft een hoogwaardige uitstraling (geen plastic)
- verlichting van het terras terughoudend en sfeervol
- parasols hebben een neutrale kleurstelling met ondergeschikte reclame-aanduidingen
- totaalbeeld levert een positieve bijdrage aan het straatbeeld
- geen vaste parasols
- geen aan de gevel bevestigde zonwering ter overkapping van terras

Behoud van het waardevolle bekappingsbeeld

Rolluiken 80% doorzichtig en geïntegreerd in het ontwerp van de pui

01.11. ERFAFSCHIEDINGEN

Richtlijnen (De straten)

De openbare straat is duidelijk afgebakend van de binnentuinen. In lijn met de voorgevels staat een gemetselde rode bakstenen muur, met eventueel sierhekwerken. De hoogte van de muur is aangepast aan de omgeving. Via doorzichten of overhangend groen dringt het groen van de binnentuinen door naar de straat. Lange muren zijn verticaal geled met gemetselde penanten. Doorgangen naar de tuinen hebben een beperkte breedte.

Richtlijnen Erfafscheidingen (De schil)

Langs erfgrenzen aan de binnenzijde van de singels wordt gestreefd naar een doorlopende rode bakstenen muur.

Langs stadstuinen wordt een doorlopende tuinmuur opgericht (voor zover niet aanwezig). Deze tuinen dienen niet al te hoog te worden, zodat men over de muur het groen van de binnentuinen en het fraaie silhouet van de stenen binnenstad nog kan ervaren. Waar vrijstaande bebouwing met voortuinen is gelegen wordt de erfafscheiding langs de voorzijde verzaaid met een doorlopende bakstenen onderbouw, waardoor meer het beeld ontstaat van woningen in de stadstuin. Waar een te grote opening in de schil aanwezig is, wordt deze opening door het opmeten van muren verkleind. Indien dit een toegang naar een binnentuin betreft, kan in de opening een deur of een hek worden aangebracht, dat open en dicht kan.

Richtlijnen Erfafscheidingen (De Tuinen)

Langs perceelsgrenzen, die niet aan de straten of aan de schil grenzen, zijn er drie opties. Een gemetselde rode bakstenen muur eventueel gecombineerd met een sierhekwerk, een haag of een begroeide constructie. Deze opties kunnen ook gemengd worden. Bij binnentuinen, die openbaar toegankelijk zijn, wordt rekening gehouden met waardevolle doorzichten. Extra eisen kunnen worden gesteld aan erfafscheidingen langs openbare paden.

Richtlijnen Erfafscheidingen (De Vestinggordel)

De vestinggordel is primair een openbaar park. Afscheiding van privé-erven wordt tot een minimum beperkt. Wanneer erfafscheidingen noodzakelijk zijn worden ze vormgegeven als onderdeel van de parkaanleg. Rekening wordt gehouden met waardevolle doorzichten. Lage hagen hebben de voorkeur. Lage gemetselde rode bakstenen muurtjes zijn ook denkbaar.

Richtlijnen Erfafscheidingen (IJsselkade)

In principe wordt hier vastgehouden aan de ontwerpprincipes, die bij de aanleg zijn gehanteerd. Lage betonnen keerwandjes en hogere, begroeide en transparante erfafscheidingen bepalen hier het beeld.

01.12. DAKKAPELLEN

Richtlijnen

- dakkapel ontwerpen als accessoire, verfraaiing van het hoofdvolume
- ondergeschikt in het dakvlak (pannen rondom dakkapel)
- indeling kozijnen uitlijnen /afstemmen bestaande gevelkozijnen
- materiaal, details en kleurstelling afstemmen
- niet op bijgebouwen

01.13. INRICHTING OPENBARE RUIMTE

Kenmerkend voor een Hanzestad als Doesburg is dat de inrichting van de openbare ruimte sober en doelmatig is. Behoudens enkele bijzondere plekken was de openbare ruimte niet nadrukkelijk vormgegeven, zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij renaissancesteden. Het grondvlak van straten en pleinen bestond van oorsprong uit een smalle half-private zone vlak langs de gevels (stoepen, pothuizen, kelderluiken) en een van oorsprong meestal niet nader ingedeelde openbare zone daartussen. Deze tweedeling is uitgangspunt voor de toekomstige inrichting.

Richtlijnen

- De openbare ruimte heeft een eenduidige en rustige uitstraling
- respect voor aanwezige historische bestratingen, particuliere stoepen, pothuizen en karakteristieke bomen etc.
- aandacht voor hoogwaardige materialen (bijvoorbeeld klinkers, keien, natuursteenbanden en goten)
- Buiten de wisselstrook is de straat in principe vrij van obstakels
- Noodzakelijke objecten worden in principe aan de rand geplaatst
- Elementen in de ruimte mogen het straatbeeld niet domineren maar dienen 'onopvallend' aanwezig te zijn
- Bij verlichting in de straten wordt gedacht aan verlichting aan de gevel
- Afwateringsgoten etc. dienen bij voorkeur geplaatst te worden op de grens van de wisselstrook en de straat of bij smalle straten in het midden en zullen zo de bebouwingstlijn volgen
- Elementen als bankjes etc., maar ook fietsenrekken en grote bomen dienen op een plek gesitueerd te worden waar de ruimte zich er voor aanbiedt
- Bij plaatsing van vaste objecten moet wel gelet worden op het beoogde multifunctionele karakter van pleinvormige ruimtes

Bestrating

- Eenvoudige en rustige materialen toepassen
- Historische bestratingmaterialen (gebakken klinkers, keien, natuursteenbanden en goten etc.) en patronen zoveel mogelijk handhaven en hergebruiken
- Bij vernieuwing dezelfde materialen toepassen, of als dat niet mogelijk is

- materialen met een vergelijkbare uitstraling
- De hoofdstraten krijgen een chiquere uitstraling (meer natuursteen), de overige straten vooral gebakken klinker
- bijzondere plekken en ter plaatse van poorten kan met bijzondere materialen een verbijzondering worden aangebracht
- De bestrating ligt in principe op één niveau en is altijd specifiek ontworpen op de plek

Bomen

De straten van de binnenstad hebben van oorsprong een stenig karakter. De fraaie historische gevels bepalen het beeld. De lineaire openbare straten zijn relatief smal en er is weinig ruimte voor groen van formaat.

- Bomen in de binnenstad zijn alleen op zijn plaats als de voorwaarden aanwezig zijn om uit te groeien tot bomen van formaat
- Op bijzondere plekken als straatverbredingen, kruisingen en rond de Martinikerk is soms plaats voor enkele solitaire, markante bomen
- Solitaire bomen die beschutting gaven of een verfraaiing vormden voor het straatbeeld

01.14. TUINEN EN AAN- EN BIJGEBOUWEN

De tuinen in de binnenstad van Doesburg zijn van grote waarde voor het historische stadsbeeld en voor de leefbaarheid van de inwoners van de binnenstad. Tegengaan van het volbouwen en handhaving van de historische kavelstructuur en het bebouwingsbeeld zijn belangrijke uitgangspunten. Alleen in het zuiden van de binnenstad is het historische karakter van sommige binnentuinen zo aangetast, dat er nieuw kader nodig is voor toekomstige ontwikkeling.

Richtlijnen aan- en bijgebouwen

- passend bij cultuurhistorische kenmerken bebouwing- en inrichting
- ondergeschikt aan en samenhangend met het hoofdgebouw
- gevelindeling eenvoudig, passend bij de (ondergeschikte) functie
- kap afstemmen op het hoofdgebouw (geen toevoegingen zoals dakkapellen)
- materiaal, kleur en detaillering samenhangend (als bestaand)

Binnentuinen

Binnentuinen dienen in contrast met de stenige, levendige openbare straten oases van rust en groen te zijn. Ze zijn niet geschikt voor grote parkeerterreinen en drukke laad- en losbewegingen. Grote, forse bomen dragen in belangrijke mate bij aan het groene karakter. Dergelijke bomen kunnen over de tuinmuur heen ook bijdragen aan het groene karakter van de straten en de vestinggordel.

- Binnentuinen ruimtelijk scheiden van de openbare straat
- Op plekken waar tuinen direct grenzen aan de openbare straat wordt de tuin door middel van tuinmuren al dan niet in combinatie met hekwerken gescheiden van de straat
- Toegangen naar openbaar toegankelijke binnentuinen zijn voorzien van deuren of hekken
- Het besloten karakter van de stadstuinen verschilt duidelijk van het open karakter van het groen op de vestingwerken
- Met name langs de Kloosterstraat en de Zandbergstraat dient de scheiding tussen de openbare straat en de binnentuinen versterkt te worden

Kloostertuin

Dit was ooit de grootste groene binnentuin van Doesburg. Dit karakter heeft echter geleden onder relatief grootschalige nieuwbouw, parkeren, laden en lossen en uitbouw van magazijnen achter de winkels aan de Ooipoortstraat. De straatwand langs de zuidzijde van de Kloosterstraat is rafelig geworden. Deze veranderingen leveren met elkaar geen nieuwe samenhangende beeldkwaliteit op. De grote maat van het gebied maakt het mogelijk om in de toekomst functies op te kunnen nemen, die te groot zijn voor andere plekken in de binnenstad.

Koers: Kloostertuin

02

SPELREGELS WOONWIJKEN

02 SPELREGELS WOONWIJKEN

AMBITIE VAN DE GEMEENTE

Elke buurt en straat in Doesburg heeft zijn eigen sfeer. De architectuur van de woningen draagt daar aan bij. Zijn de woningen in de straat allemaal gelijk? Of zijn ze juist verschillend? Als ze verschillend zijn dan zijn er vaak toch weer kenmerken, die zorgen voor samenhang. Per straat wordt gestreefd naar een mooie balans tussen eenheid en verscheidenheid, omdat hierdoor de woonomgeving haar prettige en fraaie karakter behoudt. Een belangrijk uitgangspunt is dat toevoegingen en uitbreidingen aan woningen het straatbeeld niet mogen domineren en bij de woning zullen moeten passen.

WAT ZIJN DE KENMERKEN VAN DE ARCHITECTUUR VAN UW WONING?

Elke woning is ontworpen in een eigen architectuur. De kenmerken verschillen per woning, per rij woningen of per buurt. Soms is de kapvorm kenmerkend, maar ook de gebruikte materialen (bijvoorbeeld baksteen, dakpannen etc.) en kleuren, de indeling van de gevels en kozijnen, speciale details, lijsten of versieringen geven de woning een eigen karakter. Toevoegingen zullen hierbij moeten passen.

Voor een groot aantal ingrepen aan uw woning hoeft u geen vergunning aan te vragen. U kunt dit nagaan op www.omgevingsloket.nl. Voor kleine ingrepen waarvoor u wel een vergunning nodig heeft, heeft de gemeente een aantal spelregels opgesteld om zowel het straatbeeld fraai te houden alsook de mogelijkheid te bieden om uw woonhuis naar uw eigen wensen uit te breiden.

02.01. GEVELS

Richtlijnen

- passend in de gevelstructuur
- geen verstoring voor de samenhang en ritmiek van de straatwand
- zoveel mogelijk afstemmen op de bestaande gevelopeningen
- oorspronkelijke (verticale of horizontale) geleding en indeling handhaven
- materiaal, kleur en detaillering samenhangend (als bestaand)

02.02. AANBOUWEN

Richtlijnen

- ondergeschikt en samenhangend met het hoofdgebouw
- gevelindeling eenvoudig, passend bij de (ondergeschikte) functie
- plat dak of een kap afstemmen op het hoofdgebouw (geen extra toevoegingen zoals dakkapellen)
- materiaal, kleur en detaillering samenhangend (als bestaand)

02.03. ERKERS

Richtlijnen

- erkers ontwerpen als accessoire, verfraaiing van het hoofdvolume
- ondergeschikt in het gevelbeeld (bescheiden qua maat en schaal)

- afstemmen op het architectuurbeeld, bestaand raamkozijn en gevelindeling
- toevoeging met transparante delen
- materiaal, kleur en detaillering samenhangend (als bestaand)

02.04. ERFAFSCHEIDINGEN

Richtlijnen

- voorkantsituatie max. 1 m hoogte, zijkantsituatie max. 2 m hoogte
- nieuwe erfafscheidingen afstemmen op de tuinuitstraling
- voorkeur voor haagplanten: liguster, buxus of haagbeuken
- volledig te begroeien gazen hekwerken is een goed alternatief
- bij dichte delen geen lange en gesloten uitstraling
- bij dichte delen max. 1/3 dichte delen afgewisseld met 2/3 groen

02.05. RECLAME

Richtlijnen

- zeer ondergeschikt in het straatbeeld (mag het woonkarakter niet overheersen)
- max. één naambordje
- afmetingen max. 0,5 x 0,5 m.
- bij voorkeur integraal onderdeel van de tuin

02.06. DAKKAPELLEN

Richtlijnen

- dakkapel ontwerpen als accessoire, verfraaiing van het hoofdvolume
- ondergeschikt in het dakvlak (pannen rondom dakkapel)
- indeling kozijnen uitlijnen /afstemmen bestaande gevelkozijnen
- materiaal, details en kleurstelling afstemmen
- gelijkvormig aan bestaande dakkapellen (trendsetters)
- afmetingen max. 1/3 van de breedte bestaande dakvlak
- breedte afstemmen (niet groter dan) bestaande gevelopeningen
- maximaal 1 dakkapel op voorste dakvlak

02.07. DAKOPBOUWEN

Richtlijnen

- dakopbouw ontwerpen als accessoire, verfraaiing van het hoofdvolume
- gelijkvormig aan bestaande dakopbouwen (trendsetters)
- eenduidige noklijn (verschillende verspringingen niet gewenst)
- dakhelling afstemmen op bestaande dakhelling
- indeling kozijnen uitlijnen /afstemmen bestaande gevelkozijnen
- materiaal, kleur en detaillering samenhangend (als bestaand)
- eenzijdig naar achteren en over volle breedte van woning

03

SPELREGELS BEDRIJVEN- TERREINEN

03 SPELREGELS BEDRIJVENTERREINEN

De bedrijventerreinen zijn te kenschetsen als beheersgebieden, met overwegend zeer beperkte ruimtelijke ingrepen. Voor deze ingrepen zijn de navolgende algemene spelregels opgesteld.

03.01. GEBOUWEN

Richtlijnen

- representatieve uitstraling naar entreezijde en openbaar gebied
- evenwichtige opzet in maatverhoudingen, van buitenruimten, bouwvolumes en vlakverdelingen
- het bouwwerk past in stedenbouwkundige opzet en is naar vorm, schaal en stijl afgestemd op omgeving en op de omliggende gebouwen
- kenmerkende en beeldbepalende onderdelen, zoals kleurotoepassing, dakranden, kozijnprofileringen, raamindelingen en glassoorten ondersteunen het ontwerp

03.02. TERREININRICHTINGEN

Richtlijnen

- structurerende beplanting behouden en versterken (o.a. groen kader rond bedrijventerreinen)
- samenhangende terreininrichting (verharding, beplanting, erfafscheidingen, materiaalkeuze, kleurgebruik, verlichting)
- representatieve inrichting terreinen zichtbaar vanaf openbare weg (geen opslag, beperken hoeveelheid verharding, erfafscheidingen (hekwerken) ondergeschikt in beleving)

03.03. RECLAME

Richtlijnen

- totaal aan reclame dient afgestemd te zijn op het architectuurbeeld van het pand
- naamsaanduiding in de vorm van losse letters tegen de gevel (niet boven de dakrand)
- reclame relateren aan het entreegebied
- maximaal één reclamezuil met een maximale hoogte van 3 meter per bedrijfspand (hoogte afhankelijk van situatie en andere regelgeving)
- maximaal drie vlaggen per bedrijfspand
- bij meerdere bedrijven in één pand niet meer reclame dan voor één bedrijf

Kade bij Koppelweg

Drie vlaggen per bedrijfspand

Vorm, schaal, stijl afgestemd op omgeving

04

SPELREGELS LANDELIJK GEBIED

04 SPELREGELS LANDELIJK GEBIED

Het behoud van de karakteristiek van een boerenerv is van belang voor de identiteit van het landelijk gebied van de gemeente Doesburg. Oude boerenerven vormen ook een unieke kwaliteit van de wijk Beinum. Belangrijk is dat met respect voor de karakteristiek van een boerenerv wordt omgegaan en dat wordt aangetoond dat een plan bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit en de vitaliteit van het buitengebied. Voor Beinum is van belang dat karakteristieke onderdelen van het boerenerv beleefbaar zijn vanuit de omgeving.

04.01. ERFBEOUWING (WONEN)

Richtlijnen

- hergebruik van waardevolle gebouwen staat voorop
- op één erf is er sprake van ensemble bebouwing
- één aansluiting op doorgaande weg (één toegang naar een compact cluster)
- de erfopzet heeft een duidelijke hiërarchie
- de oorspronkelijke boerderij of woning manifesteert zich in principe als het belangrijkste gebouw (hoofdgebouw)
- overige bouwen op het erf hebben een uitstraling van een 'bijgebouw' (schuur)
- materiaal en detaillering in samenhang
- passende erfinrichting/erfbeplanting

04.02. AGRARISCHE BEBOUWING

Richtlijnen

- aandacht voor de bijzondere positie van de oorspronkelijke boerderij of woning
- bijgebouwen staan ondergeschikt achter het hoofdvolume (erfopzet)
- kloek zadeldak met lage goten en steile kappen
- gebouwen hebben een enkelvoudige rechthoekige grondvorm
- bij grootschalige stallen wordt aandacht besteed aan het visueel verkleinen ervan (geleding bouwmassa's)
- materiaal (baksteen, pannen en riet) in samenhang met de bestaande bebouwing
- toepassing van damwand bij voorkeur in een donkere (antraciete) kleurstelling
- bij nieuwe ontwikkelingen is aandacht geschonken aan de inrichting van het landschap

04.03. RECLAME IN HET BUITENGEBIED

Richtlijnen algemeen

- de reclame moet een direct verband hebben met de activiteiten, die ter plaatse op dat perceel worden uitoefent;
- er zijn in totaal maximaal twee reclameobjecten toegestaan per perceel.

Richtlijnen reclame op de gevel

- maximaal een reclameobject per onderneming, bij grote panden zijn twee objecten toegestaan
- deze zich moeten bevinden in de strook boven de winkelpui (of het raam op de benedenverdieping) en onder het raam van de verdieping
- objecten maximaal 1,00 vierkante meter
- plat object: maximaal 0,50 meter vanuit de gevel, inclusief bevestigingsconstructie
- haaks object: maximaal 1,00 meter vanuit de gevel, inclusief bevestigingsconstructie, en maximaal 0,25 meter dik
- passend vormgegeven, onverlicht

Richtlijnen reclame op het erf

- maximaal twee objecten
- binnen een straal van 20 meter rond de hoofdingang; Indien een onderneming vanaf de weg niet zichtbaar is, kan een uitzondering worden gemaakt op deze straal tot maximaal 75 meter
- maximaal 2,00 vierkante meter, maximaal 1,50 meter hoog;
- los geplaatste ornamenten mogen worden geplaatst bij de toegang tot het erf met een maximum hoogte van 2,50 meter, en een maximale breedte van 1,00 meter

The background of the entire page is a photograph of a large, traditional brick building with a steep, thatched roof. The building has several windows and a large door on the left. A white car is parked on the right side of the building. The sky is blue with some clouds. The entire image is overlaid with a semi-transparent pink filter.

05

SPELREGELS MONUMENTEN EN CULTUURHISTORIE

05 SPELREGELS MONUMENTEN EN CULTUURHISTORIE

ALGEMEEN

Bij wijzigingen en restauraties van beschermde monumenten moet een omgevingsvergunning voor (de activiteit) wijzigen monument worden aangevraagd. Een dergelijke aanvraag wordt voorgelegd aan de commissie ruimtelijke kwaliteit. Deze commissie beoordeelt of de voorgestelde wijzigingen voldoende rekening houden met de monumentale waarden van het gebouw of object. In dit onderdeel worden tien uitgangspunten benoemd, die aangeven hoe we in Doesburg om willen gaan met onze monumenten.

Deze uitgangspunten gelden voor de commissie ruimtelijke kwaliteit als algemeen kader bij de beoordeling van restauraties en wijzigingen aan monumenten. Voor eigenaren en gebruikers, die initiatieven ontwikkelen voor hun monumenten, dienen de uitgangspunten als richtlijn, ontwerp kader en inspiratiebron.

'MONUMENTEN VORMEN ONDERDEEL VAN ONS COLLECTIEF GEHEUGEN EN ZIJN VAN ONS ALLEMAAL'

05.01. MONUMENTEN ZIJN VAN MAATSCHAPPELIJK BELANG

Iedere Doesburger heeft wel een bepaalde binding met zijn leefomgeving. In de beleving en waardering van onze leefomgeving spelen monumenten vaak een grote rol. De manier waarop we kijken naar onze monumenten is echter voor iedereen verschillend. Historici zien in het gebouwde erfgoed tastbare sporen van de wijze waarop onze voorouders het dagelijks leven vorm gaven. Architecten bewonderen bouwwerken om het interessante en inspirerende ontwerp. Voor veel mensen zijn ze simpelweg vertrouwde ijkpunten in hun bestaan. Het is dan ook in het belang van ons allemaal dat deze ijkpunten worden gerespecteerd. Daarom kan het Rijk of de gemeente Doesburg besluiten om een gebouw of gebied een beschermde status toe te kennen. We spreken dan over een rijksmonument of een gemeentelijk monument. De diversiteit binnen deze categorieën is groot. Het monumentenbestand loopt uiteen van kerken en kloosters tot woonhuizen, bedrijfsgebouwen en vestingwerken. De monumenten geven zo een beeld van het leven in vroeger tijd.

'HET GAAT EROM DAT WE ONZE MONUMENTEN GEBRUIKEN EN NIET VERBRUIKEN'

05.02. LEVENDE MONUMENTEN VERANDEREN

Het voortbestaan van beschermde monumenten is het beste gewaarborgd door regelmatig onderhoud en gebruik. Om dat te stimuleren worden eigenaren van beschermde rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten tegemoet gekomen met aantrekkelijke financieringen en eventueel belastingaftrekmogelijkheden of subsidiebijdragen. In de Erfgoedwet van 2016 en de erfgoedverordening van Doesburg zijn de spelregels vastgelegd die gelden voor de omgang met beschermde monumenten. Wanneer de eigenaar zijn monument wil

restaureren of verbouwen, moet hiervoor een omgevingsvergunning voor de activiteit 'wijzigen monument' worden aangevraagd bij de gemeente. Het komt voor dat een monument niet meer gebruikt kan worden voor zijn oorspronkelijke functie. Om het van een vitale toekomst te verzekeren, is het vinden van een passende herbestemming dan een oplossing. Meestal is het op zo'n moment nodig om het monument enigszins aan te passen of te verbouwen. Bij deze veranderingen zal steeds gezocht moeten worden naar een goede balans tussen de mogelijkheden van het monument en de wensen voor eigentijds gebruik. Het behoud van het bijzondere karakter van het beschermde monument en de waardevolle elementen die het bevat vormen hierbij het uitgangspunt.

De toren van de Martinikerk is bijna overal in de binnenstad zichtbaar en vormt voor veel Doesburgers een belangrijk ijkpunt in hun leefomgeving.

De Exercitieloods wordt niet meer gebruikt voor zijn oorspronkelijke militaire doeleinden. De loods is enkele jaren geleden op passende wijze herbestemd tot showroom.

05.03. DE MONUMENTALE WAARDEN ZIJN EEN BELANGRIJKE ONDERLEGGER VOOR HET PLAN

De Gasthuiskapel, de Exercitieloods, een herenhuis aan de Koepoortstraat: ieder historisch bouwwerk vertelt zijn eigen verhaal, heeft zijn eigen bouw- en gebruiksgeschiedenis en bijzondere kenmerken. Voordat een bouwplan voor wijzigingen aan een monument wordt gemaakt, is het belangrijk dat er een goed beeld bestaat van de aspecten die juist dat monument waardevol maken. Alleen op basis hiervan kan bij plannen het benodigde maatwerk worden geleverd. Een eerste bron voor het achterhalen van de waarde is de zogenaamde redengevende beschrijving, die van ieder beschermd monument is gemaakt. Deze beschrijving is vooral juridisch bedoeld en geeft vaak niet voldoende informatie over de specifieke waarden om een verantwoord plan te kunnen maken. Nader onderzoek naar de bouwkundige, (bouw)historische, kunst- en architectuurhistorische, cultuurhistorische of technische aspecten van het monument is in veel gevallen nodig. De gegevens uit de redengevende beschrijving en het aanvullende onderzoek dat eventueel wordt uitgevoerd, vormen een belangrijke onderlegger bij het opstellen van plannen. Bij de beoordeling van de plannen zal worden getoetst of de monumentale aspecten van het monument voldoende worden gerespecteerd.

'IEDER MONUMENT HEEFT ZIJN SPECIFIEKE WAARDE EN IEDER BOUWPLAN VRAAGT OM EEN INDIVIDUELE AANPAK'

Op basis van een gedegen bouwhistorisch onderzoek is enige tijd geleden de middeleeuwse kapconstructie van het Arsenaal hersteld.

05.04. BEHOUD GAAT VOOR VERNIEUWEN

Een algemeen uitgangspunt bij het omgaan met monument is: behoud gaat voor vernieuwen. Bijvoorbeeld bij het uitvoeren van onderhoud is dit uitgangspunt van groot belang. Het behoud van het monument, en van alle bijbehorende onderdelen van dat monument, heeft altijd de voorkeur boven vernieuwing, al is herstel of vervanging van onderdelen van tijd tot tijd noodzakelijk. Bij vernieuwing gaat er onherroepelijk historisch materiaal verloren. Het is een beslissing die maar één maal genomen kan worden. Moet er toch iets worden gewijzigd of vernieuwd, dan is het huidige beschermde monument — de optelsom van ontwerp, hoofdvorm, materiaal, uitvoering en details — het uitgangspunt. Dat is immers het geheel dat om weloverwogen redenen op de monumentenlijst is geplaatst en/of in het bestemmingsplan is opgenomen. Bij wijzigingen draait het telkens om het vinden van een goede balans tussen de wensen van de gebruiker en de mogelijkheden die het monument biedt.

'ELKE INGREEP MOET WORDEN GEMOTIVEERD DOOR EEN ZORGVULDIGE AFWEGING. BIJ DEZE AFWEGING IS HET HUIDIGE MONUMENT EN HET HUIDIGE BOUWMATERIAAL HET UITGANGSPUNT'

Het Arsenaal is gerestaureerd. Hierbij is zorgvuldig en terughoudend te werk gegaan. Sporen van de eeuwenlange bouw- en gebruiksgeschiedenis zijn niet 'weggepoetst' en zoveel mogelijk van het bestaande materiaal is behouden.

05.05. RESPECTEER DE VOORTGAANDE GESCHIEDENIS VAN BOUW EN GEBRUIK

Slechts weinig monumenten zijn sinds de bouw of aanleg geheel onveranderd gebleven. De aanpassingen die in de loop van de tijd zijn gedaan, horen bij de geschiedenis van het monument. Hoewel sommige wijzigingen wellicht onlogisch lijken, of misschien zelfs detoneren ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp van het monument, zeggen zij altijd iets over maatschappelijke en functionele ontwikkelingen. De wijzigingen kunnen dan ook waardevol zijn vanuit architectonisch, landschappelijk of bouw- en cultuurhistorisch oogpunt. In het verleden werden monumenten vaak vrij drastisch verbouwd en gerestaureerd. Of soms zelfs: volledig gereconstrueerd. Bij die reconstructies werd meestal teruggegrepen op één bepaalde bouwstijl en op het veronderstelde oorspronkelijke ontwerp. Dit leidde soms tot gloednieuwe 'historische' objecten. Enkele decennia geleden werd deze aanpak steeds meer bekritiseerd. Er kwam belangstelling voor de opeenvolgende historische 'lagen' die monumenten laten zien. Ook ontstond steeds meer aandacht voor het authentieke bouw materiaal, de constructieve aspecten en het oorspronkelijke interieur van monumenten. Tegenwoordig wordt alleen nog in uitzonderlijke gevallen en op kleine schaal, voor reconstructie gekozen. Bij nieuwe toevoegingen wordt vaak geadviseerd deze op een eigentijdse manier vorm te geven. Zo blijft de bouwgeschiedenis voor volgende generaties duidelijk. Een rijke bouw- en gebruiksgeschiedenis maakt monumenten interessant.

'EEN RIJKE BOUW- EN GEBRUIKSGESCHIEDENIS MAAKT MONUMENTEN INTERESSANT'

Deze panden aan de Veerpoortstraat zijn bijzondere monumenten mede vanwege de grote historische gelaagdheid. Verschillende bouwfasen dragen bij aan de huidige verschijningsvorm. Zo is aan het linker pand een eigentijdse tuinkamer toegevoegd, die als een nieuw hoofdstuk in de bouwgeschiedenis van dit pand kan worden beschouwd.

05.06. BEWAAR EN VERSTERK DE RELATIE TUSSEN HET MONUMENT EN ZIJN OMGEVING

Waar is het monument gelegen? Aan de IJssel, vlakbij de Martinikerk, op de vestingwerken of in de Ooipoortstraat? De situering van een monument, de grondsoort van de ondergrond, de opbouw van het landschap of het stratenpatroon eromheen: het zijn allemaal factoren die het monument inbedden in zijn specifieke context en van invloed zijn geweest op de (bouw)geschiedenis van het monument. De geografische en maatschappelijke context zegt vaak iets over de functie, het type en de uitstraling van het monument. Zo is bijvoorbeeld de Koepoortstraat al eeuwenlang een voorname straat; de huizen zijn hier hoog en breed en hebben vaak een luxe uitgevoerde, brede stoep. In de Bresstaat daarentegen zijn de huizen kleiner en nagenoeg direct aan de straat gelegen. Het is van belang dat bij wijzigingen aan een monument wordt aangesloten bij de specifieke karakteristieken van de omgeving.

'MONUMENTEN STAAN NOOIT OP ZICHZELF, MAAR ZIJN ONLOSMAKELIJK VERBONDEN MET HUN OMGEVING'

'IN DE STRUCTURELE 'LOGICA', HET GEBOUWTYPE EN DE BOUWSTIJL SCHUILT EEN BELANGRIJK DEEL VAN DE WAARDE VAN HET MONUMENT'

De Algemene Begraafplaats aan de Meipoortwal is in 1829 aangelegd naar ontwerp van de bekende landschapsarchitect Zocher. Het is een rijksmonument. Door de ligging op één van de bastions van de stad heeft de begraafplaats een bijzondere en fraaie relatie met zijn omgeving.

05.07. RESPECTEER DE STIJL EN STRUCTUUR VAN HET MONUMENT

Monumenten hebben vaak een vanzelfsprekende opbouw en indeling.

Die kenmerkende structuur is veelal te herleiden tot de oorspronkelijke functie en is afleesbaar aan de verschijningsvorm van zowel het exterieur als het interieur.

Zo heeft een traditioneel stadswoonhuis de voorgevel aan de straatzijde. Dat is de belangrijkste gevel, met een voordeur en vaak grote ramen. Daaraan is dan ook vanouds de meeste aandacht en het meeste geld besteed. Bij pakhuizen en andere gebouwen met een opslagfunctie zijn de gevels juist gesloten.

De interne structuur van een monument vertelt ons veel over het gebruik. In een boerderij hadden de verschillende aspecten van het agrarische leven een eigen plek. In het voorhuis werd gewoond, en in het achterhuis werd het vee gehouden en het hooi opgeslagen. Interieuronderdelen als een bedstee of een schouw bevinden zich dus in het voorhuis van een boerderij en niet in het achterhuis.

De toegepaste bouwstijl vormt eveneens een belangrijk onderdeel van het karakter en de uitstraling van het monument.

En daarmee van de waarde van het monument. Een bouwstijl is herkenbaar in het ontwerp van de hoofdvorm, de plattegrond, de indeling van de gevels, de gebruikte materialen, de toegepaste afwerking en de vormgeving van details en decoraties.

05.08. BEHOUD CONSTRUCTIES, MATERIALEN, KLEUREN EN DETAILS

Het bijzondere van monumenten wordt in hoge mate bepaald door de zichtbare ouderdom en de daadwerkelijke beleving van die ouderdom. Deze komen niet alleen tot uitdrukking in de bouwstijl, maar ook in de manier waarop materialen zijn verwerkt en de wijze waarop ze verouderen. Zo straalt een schuur in de Fraterwaard met ruwhouten gepotdekselde gevels soberheid en functionele eenvoud uit, terwijl een betimmering in een interieur aan de Koepoortstraat rijkdom en verfijning ademt. Behoud van historisch bouw materiaal is daarom een belangrijk punt. Een ander essentieel aspect is de wijze waarop onze monumenten zijn gebouwd: hoe de constructie in elkaar steekt en hoe details en afwerking zijn uitgevoerd. Deze aspecten vertellen namelijk over de tijd waarin het monument gebouwd is, de plek waar het staat, de functie die het had. Ook krijgen we bij de bestudering van constructies, materialen en afwerkingen een beeld van het technisch vakmanschap van onze voorouders. Constructie, materiaal, afwerking en detail bepalen de fysieke ouderdom van het monument en zijn essentieel voor de monumentale waarde.

'OOK DE AFWERKINGEN, DETAILLERINGEN EN KLEURTOEPASSINGEN VERHALEN OVER DE BOUW- EN GEBRUIKERSGESCHIEDENIS VAN HET MONUMENT'

Direct bij binnenkomst merk je dat de Raadszaal van Doesburg al eeuwenlang een belangrijk vertrek moet zijn geweest. Dit komt door de hoogte van ruimte, de imposante eikenhouten balken en de mooie, zeventiende-eeuwse schouw. Wanneer we de schouw beter bekijken, blijkt de eerste indruk juist: de afbeelding van het Salomons-oordeel en de Latijnse tekst verwijzen naar rechtvaardigheid en goed bestuur. Deze onderwerpen waren ook in het verleden al typisch voor de decoratie van stadhuisen.

Dit pand aan de Koepoortstraat heeft een spannende kleurstelling. De kleuren zijn geïnspireerd op de oorspronkelijke kleuren, die enkele jaren geleden bij een kleurenonderzoek aan het licht zijn gekomen. Er is niet volledig terug gegaan naar de oorspronkelijke kleuren, omdat die iets té opvallend waren en slecht pasten in het huidige straatbeeld. Hoe dan ook vormt het verpakket op onze monumenten soms een inspirerend kleurenarchief!

05.09. OOK IN EEN MONUMENT KUNNEN WE COMFORTABEL EN DUURZAAM WONEN EN WERKEN

Een monument is van nature een duurzaam gebouw. Het bouwwerk staat er al jaren of zelfs eeuwen en heeft daarom wat betreft materialen en bruikbaarheid inmiddels zijn duurzaamheid bewezen. Op het gebied van energiezuinigheid, isolatie en comfort valt er soms echter het nodige te verbeteren. Omdat we ook in een monument op een verantwoorde en comfortabele wijze moeten kunnen wonen en werken, is de gemeente Doesburg bereid om mee te denken over oplossingen op dit gebied.

Een monument is echter anders dan een nieuwbouwwoning en vraagt om een specifieke behandeling. Het gebouw heeft tijdenlang een eigen vocht- en temperatuurhuishouding gehad. Wanneer we opeens deze bouwfysische gesteldheid wijzigen, kan dit nare gevolgen, zoals vochtproblemen, schimmelvorming en houtrot hebben.

Ook moet rekening worden gehouden met de monumentale waarden van het pand. Zo is bijvoorbeeld het aanbrengen van HR++-glas in veel gevallen niet mogelijk. Een goede oplossing kan soms worden gevonden in het plaatsen van isolerende voorzetramen aan de binnenzijde. Als dit ook niet mogelijk of wenselijk is, zijn er tegenwoordig ook soorten isolerende beglazing in de handel die veel dunner zijn en in sommige gevallen wél in historische ramen kunnen worden geplaatst.

Of het mogelijk is om zonnecollectoren te plaatsen zal per geval moeten worden bekeken. Uitgangspunt is in ieder geval dat de zonnecollectoren niet zichtbaar

De Waag heeft vanwege zijn horecafunctie te maken met eisen op het gebied van geluidsisolatie. Gekozen is voor de toepassing van achterzetramen aan de binnenzijde. De bestaande glas-in-loodramen konden hierdoor behouden blijven.

mogen zijn vanaf het openbaar gebied en vanaf de toren van de Martinikerk. Daarnaast mogen de collectoren geen blijvende fysieke schade aan het monument opleveren.

'ZOEK NAAR EEN GOEDE BALANS TUSSEN DE WENSEN EN EISEN OP HET GEBIED VAN COMFORT EN ENERGIEZUINIGHEID EN HET BEHOUD VAN MONUMENTALE WAARDEN'

05.10. EEN MONUMENT VRAAGT OM KWALITEIT

Monumenten zijn van ons allemaal. Wat we willen is zorgvuldig en weloverwogen omgaan met al dat waardevols en het doorgeven aan volgende generaties. Uit de vele enthousiaste eigenaren en belangenverenigingen die de gemeente Doesburg rijk is, blijkt wel dat velen zich hiervoor sterk maken. Maar een eigenaar kan vaak niet alle werkzaamheden aan zijn monument zelf uitvoeren. Het onderhouden, restaureren en eventueel aanpassen van een monument vraagt in veel gevallen om specifieke kennis en vaardigheden. Een goed plan voor de verbouw van een monument kan het best worden gemaakt door een architect met ervaring op het gebied van monumenten. Een mooie eikenhouten voordeur wordt over het algemeen het best gerepareerd door een timmerman die gevoel heeft voor het restauratiewerk. Ook de overheid en onafhankelijke instellingen dragen hun steentje bij aan het behoud van onze monumenten. Zo adviseren in Doesburg de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, de Adviescommissie Cultuurhistorie en in sommige gevallen ook de provincie Gelderland en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed over de kwaliteit van de publieke ruimte en de instandhouding van ons erfgoed. Maar zeker is dat ze het niet kunnen zonder de medewerking van de eigenaar die woont en werkt in een monument.

Een vakman is bezig met de restauratie van de ramen van de Exercitieloods.

*'SAMEN WERKEN WE AAN EEN GOEDE TOEKOMST VOOR ONZE MONUMENTEN'***TOT SLOT**

De gemeente Doesburg heeft vele bijzondere historische waarden, zowel binnen als buiten de binnenstad. Deze waarden zitten niet alleen in de beschermde rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. De gemeente wil zorgvuldig omgaan met de geschiedenis van haar gehele grondgebied. Daarom gelden de volgende richtlijnen.

- De cultuurhistorische en bouwhistorische waarden zoals deze staan aangegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart respecteren en zo mogelijk versterken.
- Bij beschermde monumenten, karakteristieke panden én binnen het gehele beschermde stadsgezicht kan de gemeente een bouwhistorisch onderzoek verplicht stellen. Zie hiervoor 'Archeologie en bouwhistorie'. Er moet in deze gevallen worden aangetoond, dat een zorgvuldige afweging is gemaakt tussen bouwhistorische waarden en hedendaagse wensen en mogelijkheden.
- Op basis van dit 'Bestemmingsplan Archeologie' kan de gemeente archeologische verplichtingen verbinden aan bouw-, sloop- en aanlegvergunningen. Zie hiervoor 'Archeologie en bouwhistorie'.

Detailering verwijst naar vroeger gebruik van het pand als rijwielhandel.

Een lange ontwikkelingsgeschiedenis is afleesbaar aan deze gevel.

06

SPELREGELS DUURZAAM BOUWEN

06 SPELREGELS DUURZAAM BOUWEN

Duurzaamheid is de balans tussen ecologische, economische en sociale belangen voor het heden en de toekomst. Duurzaamheid bij gebouwen wordt vooral verbonden met technische en/of goed meetbare aspecten. Zo kan de nadruk liggen op het gebruik van duurzame materialen, of op een hoge energiebewustheid (energie-neutraal gebouw). Los van deze technische aspecten kan duurzaamheid ook vanuit een kwalitatief architectonisch en cultuurhistorisch gezichtspunt worden bekeken. De gemeente Doesburg wil bewoners en initiatiefnemers graag stimuleren om een bijdrage te leveren aan het duurzame karakter van de stad. In dit hoofdstuk wordt verbanden gelegd tussen het ruimtelijke kwaliteitsbeleid en duurzaamheidsinitiatieven ten aanzien van bestaande bebouwing, nieuwe bebouwing en ontwikkelingen op stedenbouwkundig schaalniveau.

Ook bij duurzaamheidsmaatregelen, die niet vergunning plichtig zijn is het van belang te letten op de ruimtelijke kwaliteit. De spelregels, die in dit hoofdstuk worden genoemd, zijn daarbij bedoeld als aanbeveling.

06.1. DUURZAAMHEID EN BESTAANDE BEBOUWING

Een tijdloos gebouw dat langer dan een eeuw kan blijven staan, en dan nog steeds goed werkt, is per definitie duurzaam. Sloop en vervangende nieuwbouw hebben immers een hoge CO₂-belasting. Het zoveel mogelijk behouden en hergebruiken van oude panden en materialen staat daarom voorop. Voor wat betreft de historische binnenstad mag Doesburg zich al een duurzame stad noemen.

STROOMVERSNELLING

Stroomversnelling, een landelijk duurzaamheidsinitiatief, gaat uit van behoud en ontwikkelt een industriële aanpak die het betaalbaar maakt om woningen te renoveren tot energie-neutrale 'nul op de meter' woningen. Het gaat hierbij vooral om woningen uit de bouwperiode 1950-1980. Alleen een industriële aanpak en een efficiënt bouwproces maken dit financieel haalbaar. Stroomversnelling kenmerkt zich daarom door een industriële productiewijze. Traditionele materialen als baksteen en hout worden vervangen door lichte materialen als steenstrips, kunststof en aluminium. Een gewenst efficiënt bouwproces is daarnaast gebaat bij een goed en snel proces van vergunningverlening. Hieronder valt ook de welstandstoets die met deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit is vastgelegd.

STROOMVERSNELLING EN RUIMTELIJKE KWALITEIT

Uitgaande van de beschreven kenmerken en ambities per deelgebied kan geconcludeerd worden dat bouwplannen in het kader van Stroomversnelling niet passen in de 'Binnenstad en Vestinggordel'. Het beleid voor dit gebied gaat ervan uit dat een bouwplan de voor de binnenstad kenmerkende en op ambachtelijke wijze gedetailleerde beeldbepalende onderdelen heeft zoals gevelopeningen, kozijnprofileringen, luiken, daklijsten en metselwerk. De bestaande

omgevingskwaliteit prevaleert hier boven het verduurzamen van bebouwing met een buitenschil. Dit geldt ook voor de complexen met traditionele, tuindorpachtige bebouwing in het zuidelijk deel van de woonwijk Molenvelden. Behoud van de eenheid in architectuur met rode bakstenen gevels en het beeld van de kappen met de schoorstenen is hier het uitgangspunt. Plannen in het kader van Stroomversnelling worden wel mogelijk gevonden in de woonbuurten De Ooi en Beinum. In deze buurten kunnen individuele toevoegingen het monotone en soms zelfs schrale beeld juist verlevendigen, mits elementen die belangrijk zijn voor de samenhang van straatwanden en buurtjes behouden blijven.

ISOLATIE BUITENGEVEL

Buitengevelisolatie is toelaatbaar indien deze past bij het karakter van het gebouw en bij de karakteristiek van de omgeving. Een isolatiepakket is toelaatbaar indien de voor de karakteristiek belangrijke bouwkundige elementen zoals lateien, onderdorpels, raamlijsten, speklagen en metselwerk niet onevenredig worden aangetast. Het belang van deze elementen is afhankelijk van de karakteristiek van de aanwezige bebouwing en de stedenbouwkundige context. Een eventuele uitzondering op deze regel is afhankelijk van de staat en de (cultuurhistorische) waarde van de gevel.

ZONNEPANELEN EN -COLLECTOREN IN DE BINNENSTAD

In de historische binnenstad zijn zonnepanelen alleen mogelijk als de plek en het pand de ingreep aankan zonder dat hierdoor historische waarden verloren gaan. Het gaat daarbij zowel om het behoud van het historisch materiaal als om karakter en aanzicht. Plaatsing is bijvoorbeeld mogelijk op een deel van het dak dat minder waardevol of representatief is en waarop de panelen vanuit openbaar gebied niet te zien zijn. Uitgangspunten voor de toepassing van zonnepanelen en zonnecollectoren op of bij monumenten of in beschermd stadgezicht:

- Het gas- en energieverbruik is bij voorkeur al eerder verlaagd met alle mogelijke maatregelen die geschikt zijn voor het monument.
- Voor de zonne-energie-installatie bestaan geen geschikte alternatieve installaties of locaties met minder gevolgen voor de cultuurhistorische waarden, historisch-ruimtelijke waarden en de historische materialen en constructies.
- De zonne-energie-installatie is op de gewenste locatie goed te richten naar de zon, kan zonder veel schaduw op de panelen of collectoren zonlicht opvangen en levert een relevante bijdrage aan het milieu.
- Elk monument is anders. Het aanbrengen van zonnepanelen is dus maatwerk; Door de installatie gaan geen cultuurhistorische of historisch-ruimtelijke waarden verloren voor het gebouw in zijn totaliteit of voor het gebied in zijn geheel;
- De plaatsing van het systeem heeft voor de gekozen locatie weinig visuele gevolgen en leidt niet tot verlies van waarden.

- De installatie (inclusief alle bijbehorende onderdelen) is niet zichtbaar vanuit de openbare ruimte. Binnen het beschermde stadsgezicht verstoort de installatie ook geen belangrijke uitzichten, vanuit of binnen het beschermde gezicht. Ook het uitzicht vanuit de torens(s) mag niet verstoord worden (naar het oordeel van de CRK).
 - Het uiterlijk van de installatie (waaronder grootte, vorm, kleur en reflectie) leidt niet af van het karakter van het gebouw en de omgeving.
 - Plaatsing van de installatie leidt niet tot fysieke schade aan of definitief verlies van belangrijke historische materialen en constructies. Breng de installatie zo aan dat ze zonder verlies aan historische waarde weer kan worden verwijderd.
 - Kabels, leidingen en alle bijbehorende apparatuur zijn binnen in het gebouw onder te brengen, zonder schade aan of verlies van belangrijke historische materialen en constructies.
 - Vooroverleg over het al dan niet plaatsen van zonnepanelen is sterk aan te bevelen, omdat dit teleurstellingen in het vervolgtraject kan voorkomen!
- (bron: Zonne-energie in de historische omgeving, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2014)

ZONNEPANELEN EN -COLLECTOREN

De aandacht voor het plaatsen van zonnepanelen, als duurzame maatregel op bestaande bouw, groeit. Hoewel het plaatsen van zonnepanelen op een niet monumentaal pand vergunningsvrij is, is de esthetische inpassing een belangrijk aspect waar meer aandacht voor zou mogen zijn. Dat is ook in het eigen belang van particulieren woningeigenaars. Immers een zonne-energiesysteem dat op een mooie manier is ingepast op het dak kan de waarde van de woning verhogen, terwijl een lelijk systeem de woning minder aantrekkelijk voor (toekomstige)kopers kan maken. In dit kader worden voor zonnepanelen op een niet monumentaal pand en niet gelegen binnen het beschermde stadsgezicht van Doesburg de volgende aanbevelingen gedaan:

- Probeer om samen met de burens een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen voor plaatsing van zonnepanelen. Dit kan zorgen voor een blijvend uniforme aanblik van de woningen.
- Voorkom dat door de randen van de panelen een lijnenspel ontstaat, dat de aandacht afleidt van de architectuur. Kies voor panelen zonder frame of met een frame in dezelfde kleurstelling als de panelen.
- Stem de kleur van de panelen af op de kleur van het dak. Kies bij donkere, antraciet kleurige dakbedekking voor "All Black" panelen: panelen met een zwart oppervlak.
- Kies één oriëntatie van alle panelen en leg de panelen in een ordelijk patroon.
- Overweeg verplaatsing van dakramen of afvoerkanalen als daardoor een rustiger patroon ontstaat. Stem plaats en maat van nieuw te plaatsen dakramen af op de plaats en de maat van de panelen.
- Overweeg plaatsing van dunne-laag panelen met kleinere lengte (bijv.

1,25x1,00) of panelen in de vorm van een dakpan als dit beter past in het beschikbare dakvlak.

- Probeer uitsparingen in het belegd oppervlak te vermijden. Vermijd dat panelen boven het dakvlak uitsteken en in het zicht liggen.
- Leg panelen, indien mogelijk, liever laag in het dakvlak dan hoog, zodat het zicht langs de toppen van daken minder verstoord wordt.
- Houdt bij plaatsing op een plat dak een strook bij de dakrand vrij zodat de panelen minder in het zicht liggen.
- Houdt rekening met het uitzicht van burens.

(bron: Inventarisatie esthetische inpassing zonnepanelen, W/E adviseurs, juni '15)

ZONNEPANELEN OP DE GROND

Zonnepanelen hoeven niet altijd op een gebouw worden geplaatst. Een nieuwe ontwikkeling in de Achterhoek is het project Zon op Erf. Omdat dit een nieuwe ontwikkeling zijn hiervoor nog geen concrete ruimtelijke kwaliteitscriteria. Bij plaatsing op erven moet gelet worden op de belevingswaarde van het landschap. Rekening moet worden gehouden met structurerende landschapselementen en de kenmerken van het betreffende erf. Ook moet worden nagedacht over het gebruik van de grond onder de panelen. Dubbel ruimtegebruik kan een interessante optie zijn.

KLEINE WINDENERGIE INSTALLATIES

De ontwikkeling van kleinere windenergie installaties is in ontwikkeling. De verschijningsvorm van kleine windturbines varieert van zogenaamde 'wokkelvormige' turbines (roteren rond een doorgaande horizontaal gelegen, dan

Zonnepanelen passend bij de architectuur

wel verticaal geplaatste as) tot de meer traditionele vorm van mast, rotor en mogelijk een gondel. Doel van een windturbine is het omzetten van windenergie in elektrische energie. Mini windturbines kunnen door de omvang en de draaiende wieken zeer nadrukkelijk aanwezig en daarmee sterk bepalend voor de ervaring van het directe omgevingsbeeld. Op bedrijventerreinen, in het buitengebied en minder dicht bebouwde gebieden zijn de mogelijkheden voor dit soort installaties groter dan in dicht bebouwde woongebieden. Ook bij meer grootschalige bebouwing is het vaak makkelijker deze kleine installaties op een aanvaardbare manier aan te brengen.

06.2. DUURZAAMHEID EN NIEUWBOUW

Naast behoud en hergebruik van bestaande panden kan duurzaamheid ook bij volledige nieuwbouw een belangrijk architectonisch uitgangspunt zijn. Een gebouw dat ontworpen is om de tand des tijds goed te doorstaan is duurzaam. Zo'n gebouw is eenvoudigweg goed ontworpen waarbij de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde naadloos samengaan.

- Belevingswaarde:
Een duurzaam gebouw is een gebouw, dat een tijdloos karakter heeft dat uitstijgt boven 'de waan van de dag', met een uitstraling die min of meer vanzelf volgt uit de functie en plaats.
- Gebruikswaarde:
Een duurzaam gebouw is een gebouw dat 'als een jas' past om haar gebruiker en voortkomt uit een grondige analyse van het programma en de levensstijl van de gebruiker in combinatie met de plaatsing op de kavel.
- Toekomstwaarde:
Een duurzaam gebouw is een gebouw dat toekomstbestendig is. Een flexibel ontworpen gebouw dat op eenvoudige wijze aanpasbaar is aan de verschillende levensloophases van haar gebruikers, zodat ingrijpende verbouwingen eenvoudig kunnen worden voorkomen.

Landelijk worden in het kader van duurzaamheid de navolgende tips meegegeven. (bron: www.rijksoverheid.nl)

- Verminder de belasting van het milieu door al in de ontwerpfase rekening te houden met de gewenste technische levensduur van het gebouw en te kiezen voor milieuvriendelijke bouwwijzen en materialen.
- Houd bij het ontwerp en de materiaalkeuze zo veel mogelijk rekening met hergebruik van bouwdeelen en recycling van materialen die vrijkomen bij de sloop van het gebouw na het einde van de levensduur.
- Bekijk eerst of een gebouw in aanmerking komt voor renovatie, samenvoeging of splitsing, dan wel herbestemming (transformatie van kantoren) voordat u kiest voor slopen van het gebouw.
- Ontwerp het gebouw zo, dat het in de toekomst makkelijk is aan te passen aan

de wensen van (nieuwe) gebruikers.

- Pas duurzame technieken toe om te besparen op energie- en materiaalgebruik.
- Pas maatregelen toe die tijdens het gebruik van het gebouw leiden tot energiebesparing en dus kostenbesparing (vermindering van energielasten).
- Zorg dat energiezuinig gebruik (van installaties) en beheer van het gebouw eenvoudig is voor de gebruikers.

06.3. DUURZAME STEDENBOUW

Naast duurzame architectuur is er ook duurzame stedenbouw. Duurzame stedenbouw is er op gericht een juiste balans te vinden tussen een goed sociaal en economisch functioneren in een gebied, de vermindering van de milieubelasting en efficiënt gebruik van schaarse ruimte en goederen. Van belang is dat nieuwe woonwijken met zorg worden ontworpen waarbij sociaal-economische, milieu-technische en ruimtelijke aspecten integraal worden meegewogen, zodat een toekomstbestendige wijk ontstaat waarin mensen zich thuisvoelen.

Bewoners stellen het bijvoorbeeld op prijs wanneer elementen uit het vroegere landschap nog in hun buurt te zien zijn. Cultuurhistorische elementen zorgen voor identiteit. Hoogwaardig groen en schoon water in de omgeving worden hoog gewaardeerd. Variatie en functiemenging zorgen voor levendigheid en een gevoel van veiligheid. Bekeken door een economische bril biedt duurzame stedenbouw eveneens voordelen. Stedenbouw is immers onderhevig aan concurrentie met andere steden, gebieden en wijken. Een tekort aan kwaliteit (milieu, ruimtelijk, leefbaarheid) wordt op den duur afgerekend met teruglopende investeringen, wegtrekkende bewoners en soms zelfs een negatief imago dat een kostbare herstructurering noodzakelijk maakt. Zorgvuldig ontwikkelde wijken wekken eerder een positieve belangstelling, verhogen de waarde van grond en gebouwen en vragen niet om dure lapmiddelen om het gebied leefbaar te houden.

Fietspad met zonnepanelen (Krommenie)

07

Nota Ruimtelijke Kwaliteit 2017

SPELREGELS KLEURGEBRUIK

Inspiratie kleurgebruik andere steden

Kleurgebruik Doesburg in de Ooij, Beinum en de Binnenstad

07. KLEURRIJK DOESBURG

Doesburg is een hanzestad en hanzesteden zijn steden van burgers. De gotische architectuur van hanzesteden was uitbundig en kleurrijk. In de 19de en de 20ste eeuw werd dit beeld versoberd, maar inmiddels wordt het kleurrijke beeld weer gewaardeerd. Voorbeelden zijn Kopenhagen en Riga. Ook in Doesburg is men kleur opnieuw gaan waarderen. Het begint een karaktertrek van Doesburg te worden. Het is de moeite waard het kleurrijke van Doesburg verder te versterken. Net als in de middeleeuwen zijn het de burgers, die de stad kleuren. De gemeente kan stimuleren en regisseren. En het stadsbeeld moet er wel echt leuker van worden.

Uitgangspunten

- Kleuren moeten aansluiten bij cultuurhistorische en architectonische kenmerken. Ook zal een zeker kleurevenwicht moeten ontstaan in het straatbeeld.
- Kleurrijk Doesburg blijft niet beperkt tot de binnenstad. Sterker nog; juist de andere stadsdelen kunnen een kleurbeurt gebruiken. Kleur kan bijdragen aan een eigen karakter. Elke wijk kan eigen kleuren krijgen.

Handreiking Kleurrijk Doesburg

Welke kleuren passen bij Doesburg? Moet ik mij gevel schilderen of juist niet? De gemeente gaat hiervoor een handreiking opstellen, die mensen op ideeën brengt. De handreiking geeft inzicht in het historische kleurgebruik en geeft aan waar je op moet letten met kleuren in deze tijd.

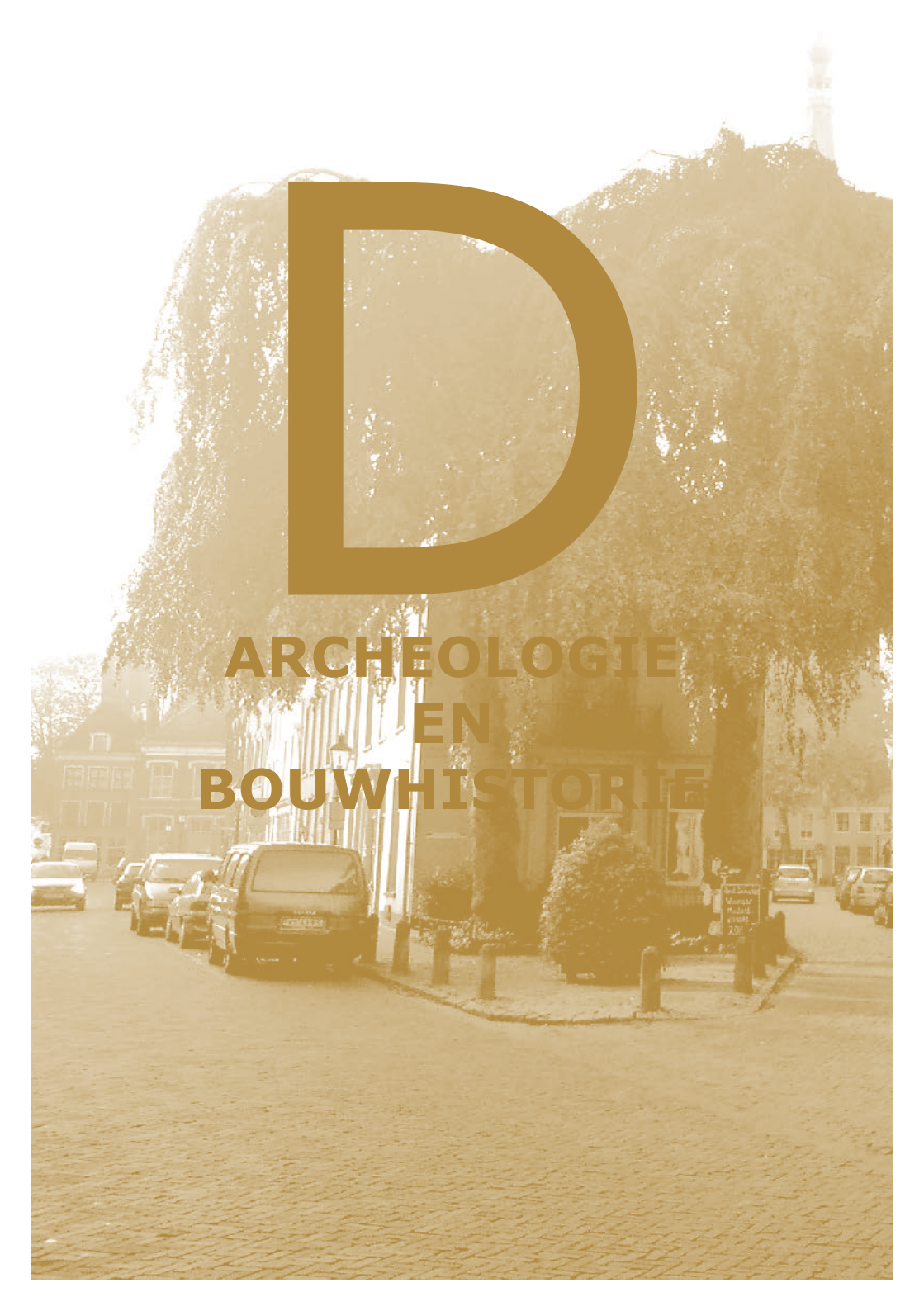
Kleuren Dirigent of Prijs voor Kleurrijke bijdrage

De gemeente wil ook meer actief het kleurrijke bevorderen. Ze overweegt hiervoor een kleurendirigent aan te stellen. Deze dirigent helpt burgers bij het kiezen van kleuren en stimuleert een rijk kleurgebruik. Dat kan bijvoorbeeld door jaarlijks een prijs uit te reiken voor de beste bijdrage.

Voorbeeldstraten

Ter stimulering wil de gemeente aan de slag gaan met een tweetal voorbeeldstraten. Straten kunnen zich zelf aanmelden als ze mee willen doen. Twee straten worden geselecteerd op basis van de kwaliteit van de ideeën en het draagvlak. Het mag ook een straatwand of een blok zijn, zolang het maar een logisch geheel betreft. (de bedoeling is dat straten, die niet geselecteerd zijn, zo enthousiast zijn geworden dat ze toch aan de slag gaan)

Per voorbeeldstraat wordt een werkgroep gevormd, die representatief is voor de straat. In enkele sessies worden eerst ideeën verzameld en wordt vervolgens toegewerkt naar een kleurenplan. Het kleurenplan wordt voorgelegd aan alle bewoners en eigenaren. De gemeente stelt een bedrag beschikbaar voor realisatie van het kleurenplan in de voorbeeldstraten.

D

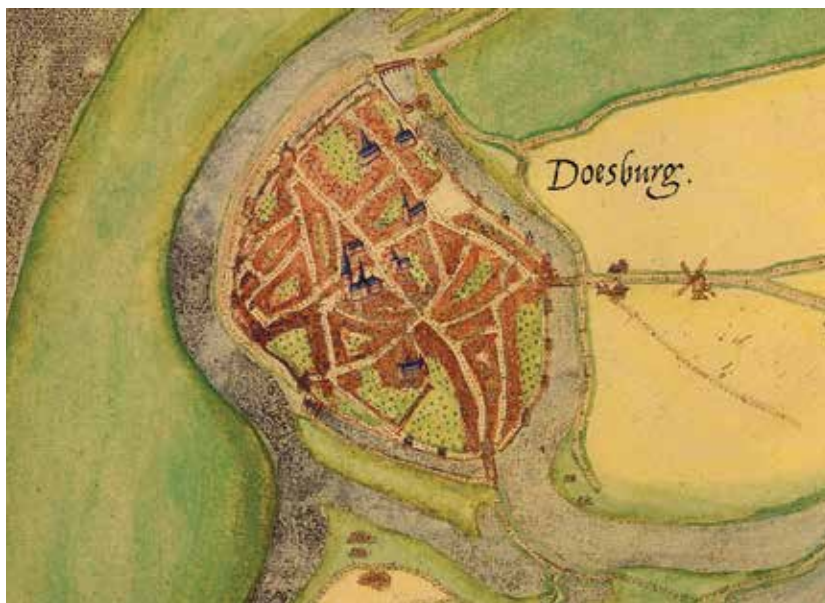
**ARCHEOLOGIE
EN
BOUWHISTORIE**

ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE

INDEX

- 01. INLEIDING 139
- 02. HET ARCHEOLOGISCH BELEID 140
- 03. BOUWHISTORIE IN DE BINNENSTAD 141
 - De cultuurhistorische waardenkaart 5
 - Ambities en uitgangspunten 7
 - Concrete maatregelen 7
- 04. BOUWHISTORIE BUITEN DE BINNENSTAD 144
 - Ambities en uitgangspunten 8
 - Concrete maatregelen 9

Dit deel van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit is opgesteld in samenwerking met Peter Boer (arcx, bureau voor monumentenzorg en cultuurhistorie)

De oudst bekende kaart van Doesburg is rond 1560 gemaakt door Jacob van Deventer

01. INLEIDING

De geschiedenis van Doesburg gaat heel ver terug. Er zijn aanwijzingen dat de Romeinen hier al een nederzetting hadden; veel weten we hier echter niet van. Wat we wél weten is dat er rond het jaar 1000 na Chr. sprake was van een permanente nederzetting. In de middeleeuwen groeide Doesburg uit tot een belangrijke handelsplaats, waardoor al in 1237 stadsrechten werden verleend. In de vele eeuwen die inmiddels verstreken zijn, is Doesburg uitgegroeid tot de bijzondere, historische stad die het nu is. Je zou kunnen zeggen dat de groei van een stad als Doesburg een continu en organisch karakter heeft. Natuurlijk zijn er in de loop der tijd op sommige plekken rigoureuze ingrepen gedaan, maar in grote lijnen is er steeds voortgeborduurd op structuren, routes, bouwwijzen en karakteristieken die al eeuwenlang bestaan. Dankzij dit gegeven hebben we in Doesburg een leefomgeving met een grote historische gelaagdheid. Deze historische gelaagdheid is te vinden in de bekende rijksmonumenten van Doesburg: de kerk, de waag. Maar juist ook in de woonhuizen en winkels van onze stad ligt een haast oneindige schat aan historische informatie bewaard: welk pand heeft geen middeleeuwse kelder, een fraaie eikenhouten kapconstructie, een voorname achttiende-eeuwse gevel of een mooie negentiende-eeuwse schouw? Wanneer we deze elementen van een pand onderzoeken en op een rij zetten kunnen we de bouwhistorie achterhalen. Naast al deze geschiedenis die we al lopend door de stad kunnen waarnemen, bevindt zich ook onder de grond een bijzonder archief. Onze voorouders hebben huizen gebouwd en weer afgebroken, wegen tientallen malen bestraat en herstraat, dingen gemaakt en weer weggegooid. Al deze activiteiten hebben zo hun sporen en voorwerpen nagelaten in de grond; we noemen dit archeologische resten. Op basis van bouwhistorisch en archeologisch onderzoek kunnen we meer te weten komen over de geschiedenis van onze stad, over hoe onze voorouders woonden en werkten. Bovendien zorgt de tastbare geschiedenis in onze leefomgeving ervoor dat we ons prettig en geworteld voelen en dat toeristen graag naar Doesburg komen.

Archeologische vondsten uit Beinum West

140

Een brouwoven, aangetroffen bij archeologisch onderzoek aan de Korte Koepoortstraat.

De gemeente Doesburg wil zorgvuldig omgaan met bouwhistorie en archeologie, daarom is het onderstaande beleid van toepassing.

02. HET ARCHEOLOGISCH BELEID

Op 16 januari 1992 is in Valletta (Malta) een Europees Verdrag getekend over de bescherming van het archeologisch erfgoed: het Verdrag van Malta.

Het Nederlandse parlement heeft dit verdrag in 1998 goedgekeurd. Het Verdrag van Malta voorziet in bescherming van het Europees archeologisch erfgoed onder meer door de risico's op aantasting van dit erfgoed te beperken. Deze bescherming is in Nederland wettelijk verankerd in de Wet op de Archeologische Monumentenzorg 2007 die een onderdeel vormt van de Erfgoedwet.

De gemeente Doesburg heeft een archeologisch beleid dat erop gericht is om op verantwoorde wijze om te gaan met het bodemarchief, oftewel de archeologische resten in de grond. Onderdeel van dit beleidsstuk is de archeologische beleidskaart. Op deze kaart staat aangegeven in welke delen van de gemeente in welke mate archeologisch onderzoek nodig is bij bouw, sloop of aanleg. Het instrument, waarin dit archeologisch beleid handen en voeten heeft gekregen, is het 'Bestemmingsplan Archeologie'. Dit 'Bestemmingsplan Archeologie' is een zogenaamd paraplu-bestemmingsplan en geldt hierdoor voor het gehele grondgebied van de gemeente Doesburg. Op basis van dit 'Bestemmingsplan Archeologie' kan de

gemeente zijn archeologische verplichtingen verbinden aan bouw-, sloop- en aanlegvergunningen. Zo kan de gemeente een aanvrager bijvoorbeeld verplichten om voorafgaand aan en/of tijdens de werkzaamheden archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. Het is raadzaam om bij het opstellen van bouw-, sloop- of aanlegplannen in een vroeg stadium het 'Bestemmingsplan Archeologie' en de archeologische beleidskaart te raadplegen.

03. BOUWHISTORIE IN DE BINNENSTAD

De cultuurhistorische waardenkaart

Over grote delen van de binnenstad weten we op (bouw)historisch gebied eigenlijk nog heel weinig. We weten niet hoe deze gebieden zich in de loop van de geschiedenis hebben ontwikkeld en de datering van gebouwde structuren is daardoor onbekend. Deze onwetendheid kan, met name bij panden zonder monumentenstatus leiden tot verlies aan (onbekende) historische waarden. De gemeente Doesburg wil door inzet van bouwhistorisch onderzoek de kennis over de geschiedenis vergroten en voorkomen dat er onbedoeld belangrijke zaken in de container verdwijnen.

Om gericht en efficiënt bouwhistorisch onderzoek in te zetten is het belangrijk om een beeld te hebben van waar in de stad de belangrijkste (bouw)historische waarden zijn of verwacht kunnen worden. Om deze reden zijn, in opdracht van de Monumentenvereniging 15 april 1945, door middel van een inventarisatie de aanwezige cultuurhistorische waardevolle bebouwing en structuren in kaart gebracht. De grens van het onderzoeksgebied valt gelijk met die van het gebied van het beschermd stadsgezicht.

Deze werkzaamheden zijn in het voorjaar van 2011 uitgevoerd door arcx, bureau voor monumentenzorg en cultuurhistorie uit Doesburg in co-productie met SB4 Bureau voor Historische Tuinen, Parken en Landschappen uit Wageningen. De kaart is door de Monumentenvereniging aangeboden aan de gemeente Doesburg. De gemeente heeft bijgedragen in de kosten.

De Cultuurhistorische Waardenkaart is als volgt tot stand gekomen. Allereerst heeft een bestudering van historische kaarten plaatsgevonden. Met name het Kadastrale Minuutplan uit 1832 is uitgebreid bekeken. De situatie zoals deze is opgetekend in de oude kaarten is vergeleken met kaartmateriaal van de huidige situatie.

Vervolgens zijn de verzamelde gegevens gecombineerd met een inventarisatie ter plaatse. Deze inventarisatie is uitgevoerd vanaf de openbare weg. Er is echter niet alleen naar de voorgevels van de panden gekeken. Een voorgevel wordt, zeker in een winkelgebied, regelmatig aangepast aan de mode en de eisen van de huidige tijd en zegt daardoor vaak heel weinig over de werkelijke geschiedenis van een pand. Bij het veldwerk is daarom vooral gelet op de zijgevels, de kapvorm en bijvoorbeeld gevelankers die iets verraden over de constructie van het pand. Ook bood het opstellen van de Cultuurhistorische Waardenkaart de mogelijkheid om de voorlopige resultaten van het door de Monumentenvereniging uitgevoerde kelderproject weer te geven.

Dit is gedaan door de aangetroffen keldervormen naar type te coderen en deze met iconen of kleurvlakken op een aparte kaart te zetten.

Daarnaast is bij de opstelling van de cultuurhistorische waardekaart verder gekeken dan de gebouwen. Ook de onderlinge samenhang daartussen en de stedenbouwkundige structuur zijn gewaardeerd.

Het aanzien van de stad wordt immers in niet onbelangrijke mate bepaald door de inrichting en vormgeving van de openbare ruimte. Nadat alle gegevens bij elkaar waren gebracht kon per perceel worden ingeschat hoe groot de kans is dat er in, achter of onder het huidige bouwwerk resten aanwezig zijn van oudere bebouwing.

Al deze werkzaamheden hebben geleid tot een aantal kaarten, die de basis en verantwoording vormen voor de uiteindelijke Cultuurhistorische Waardenkaart. De waardekaart moet niet worden gezien als een statische vaststelling van waarden. De kaart geeft een stand van zaken weer en zal na de verwerving van nieuwe (onderzoeks)gegevens geactualiseerd moeten worden. Daarom heeft de kaart een dynamisch karakter en kan de indicatieve waardering worden aangepast.

De Cultuurhistorische Waardenkaart kent voor wat betreft de bebouwing vijf gradaties:

- **Beschermde objecten (rood)**
Objecten, ensembles of structuren met een status als rijksmonument of gemeentelijk monument. De waarden hiervan zijn erkend en door de overheid beschermd.
- **Hoge cultuurhistorische waarde (donkerblauw)**
Objecten, ensembles of structuren bouwhistorisch, architectuurhistorisch en / of historisch geografisch of landschappelijk van groot belang voor de structuur en/of de betekenis van het gebied. Behoud en bescherming is wenselijk dan wel noodzakelijk.
- **Hoge cultuurhistorische verwachtingswaarde (midden blauw)**
Objecten, ensembles of structuren met een onbekende bouwhistorische, architectuurhistorische en/of historisch geografische en/of landschappelijke waarde. Naar verwachting op grond van hun verschijningsvorm, locatie en/of historische gegevens bouwhistorisch, architectuurhistorisch en/of historisch geografisch of landschappelijk van groot belang voor de structuur en/of de betekenis van het gebied. Voor het vaststellen van deze waarden is aanvullend onderzoek noodzakelijk.
- **Positieve cultuurhistorische waarde (lichtblauw)**
Objecten, ensembles of structuren bouwhistorisch, architectuurhistorisch en/of historisch geografisch of landschappelijk van belang voor de structuur en/of de betekenis van het gebied. Behoud (en bescherming) is te overwegen.
- **Indifferente waarde (geel)**
Objecten, ensembles of structuren bouwhistorisch, architectuurhistorisch en/of historisch geografisch of landschappelijk van weinig belang voor de structuur en/of de betekenis van het gebied. Bebouwing die in zijn geheel na 1965 gerealiseerd is heeft vanwege een beperkte ouderdom in beginsel een indifferente waarde gekregen. Behoud is mogelijk, maar niet noodzakelijk.

Ambities en uitgangspunten

Uit de cultuurhistorische waardenkaart blijkt heel duidelijk hoe veel historische waarden de binnenstad van Doesburg in zich draagt. De gemeente wil deze historische waarden zo veel mogelijk behouden - en waar kan versterken! - en de kennis over de geschiedenis van de stad vergroten.

Op de kaart is te zien welke panden een beschermde status hebben als rijksmonument of gemeentelijk monument. Dit betekent dat de eigenaren en gebruikers van deze panden bepaalde rechten en plichten hebben die ervoor moeten zorgen dat de panden op een goede manier worden behouden.

Bij wijzigingen is een omgevingsvergunning voor het aspect 'wijzigen monument' nodig. Bij de beoordeling van een dergelijke aanvraag wordt door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit beoordeeld of de monumentale waarden, waaronder dus ook de waardevolle bouwhistorische elementen, voldoende worden gerespecteerd.

Er wordt getoetst aan de hand van de '**Spelregels monumenten en cultuurhistorie**'. Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd kan de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek. De mate waarin bouwhistorisch onderzoek vereist is, hangt af van de grootte en complexiteit van de voorgestelde wijziging.

Naast de beschermde monumenten is er een groot aantal panden zonder formele beschermde status waarvan bekend is dat zij een hoge waarde hebben (donkerblauw) of waarvan verwacht wordt dat zij een hoge waarde hebben (midden blauw). Het is van groot belang dat we ook met deze panden zorgvuldig omgaan. Zij vormen namelijk een substantieel deel van het totale stadsbeeld en vormen een schat aan informatie over de geschiedenis van de stad. Daarom kan de gemeente, wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, ook bij deze panden vragen om een bouwhistorisch onderzoek. Bovendien zal bij de beoordeling van omgevingsvergunningaanvragen voor deze panden een monumentendeskundige meekijken. De gemeente zal bovendien gaan onderzoeken of de panden met een hoge waarde (donkerblauw) of hoge verwachtingswaarde (midden blauw) een beschermde status als gemeentelijk monument nodig hebben. Dit zal per pand worden bekeken. Wellicht worden ook de panden met een positieve waarde (lichtblauw) in de toekomst aan een dergelijk onderzoek onderworpen.

143

Concrete maatregelen

Rood – beschermde monumenten

- Bij wijzigingen is een omgevingsvergunning voor de activiteit 'wijzigen monument' nodig. Aanvragen voor een dergelijke vergunning worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Deze commissie beoordeelt of de voorgestelde wijziging voldoende rekening houdt met de monumentale waarden, waaronder de bouwhistorische waarden.
- Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd zal de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek (aangepast aan de grootte en complexiteit van de ingreep). Dit bouwhistorisch onderzoek is een toetsingskader, onderlegger en inspiratiebron voor de planvorming.
- Bij wijzigingen zijn de '**Spelregels monumenten en cultuurhistorie**' van toepassing.

Donkerblauw – panden met een hoge waarde

- Omgevingsvergunningaanvragen worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
- Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd zal de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek (aangepast op de grootte en complexiteit van de ingreep). Dit bouwhistorisch onderzoek is een toetsingskader, onderlegger en inspiratiebron voor de planvorming.
- De gemeente Doesburg zal deze panden nader onderzoeken en waarschijnlijk een procedure opstarten voor plaatsing van deze objecten op de gemeentelijke monumenten, ofwel bescherming ervan binnen het bestemmingsplan.

Midden blauw – panden met een hoge verwachtingswaarde

- Omgevingsvergunningaanvragen worden voorgelegd aan Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
- Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd zal de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek (aangepast aan de grootte en complexiteit van de ingreep). Dit bouwhistorisch onderzoek is een toetsingskader, onderlegger en inspiratiebron voor de planvorming.
- De gemeente Doesburg zal deze panden nader onderzoeken en eventueel een procedure opstarten voor plaatsen van deze objecten op de gemeentelijke monumentenlijst of het beschermen ervan binnen het bestemmingsplan.

Lichtblauw – panden met een positieve waarde

- Bij beoordeling van omgevingsvergunningaanvragen is er vanuit welstand extra aandacht.
- De gemeente Doesburg zal deze panden in de toekomst mogelijk nader onderzoeken en eventueel een procedure opstarten voor plaatsen van deze objecten op de gemeentelijke monumentenlijst of het beschermen ervan binnen het bestemmingsplan.

04. BOUWHISTORIE BUITEN DE BINNENSTAD**Ambitie en uitgangspunten**

Vanuit het oogpunt van monumentenzorg en cultuurhistorie is de binnenstad van Doesburg een bijzonder interessante plek. Maar ook buiten de binnenstad zijn historische gebouwen en objecten te vinden die van waarde zijn voor het herkenbaar en beleefbaar houden van de geschiedenis van onze gemeente. De gemeente Doesburg wil goed omgaan met de waardevolle objecten.

Buiten de binnenstad bevinden zich beschermde monumenten. Deze objecten zijn op de betreffende gebiedskaartjes in deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit aangegeven. De eigenaren en gebruikers van deze panden hebben bepaalde rechten en plichten die ervoor moeten zorgen dat de panden op een goede manier worden behouden. Bij wijzigingen is een omgevingsvergunning voor de activiteit 'wijzigen monument' nodig. Bij de beoordeling van een dergelijke aanvraag wordt door de geïntegreerde welstands- en monumentencommissie beoordeeld of de monumentale waarden, waaronder dus ook de waardevolle bouwhistorische elementen, voldoende worden gerespecteerd.

Er wordt getoetst aan de hand van de '**Spelregels monumenten en cultuurhistorie**'. Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd kan de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek. De mate waarin bouwhistorisch onderzoek vereist is, hangt af van de grootte en complexiteit van de voorgestelde wijziging. Naast beschermde monumenten bevindt zich buiten de binnenstad een aantal objecten dat als 'karakteristiek' wordt aangeduid. Deze karakteristieke panden zijn aangegeven op de betreffende gebiedskaartjes bij deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Het gaat om historische panden en boerenerven die vanwege hun (bouw)historie en landschappelijke of stedenbouwkundige context een positieve rol spelen in de beleving van onze leefomgeving. De gemeente kan, bij de aanvraag van een omgevingsvergunning, vragen om een bouwhistorisch onderzoek. Bovendien zal bij de beoordeling van omgevingsvergunningaanvragen voor deze panden een monumentendeskundige meekijken.

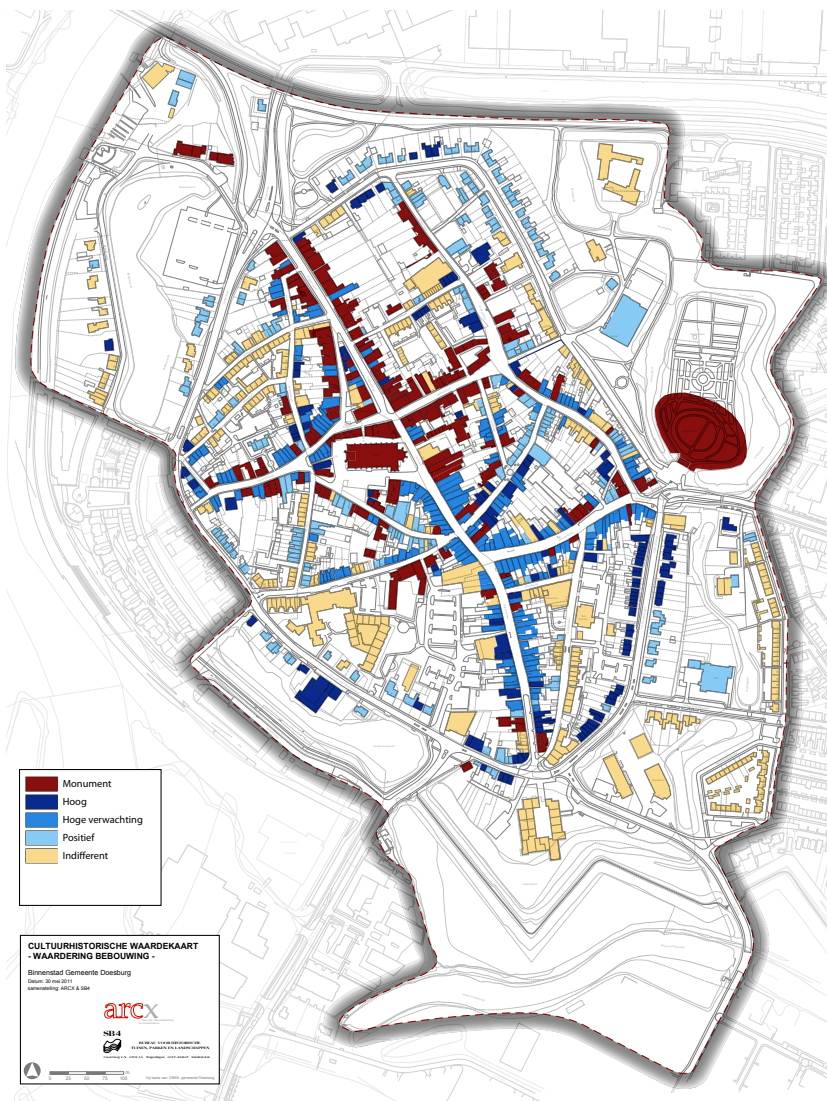
Concrete maatregelen

Beschermde monumenten

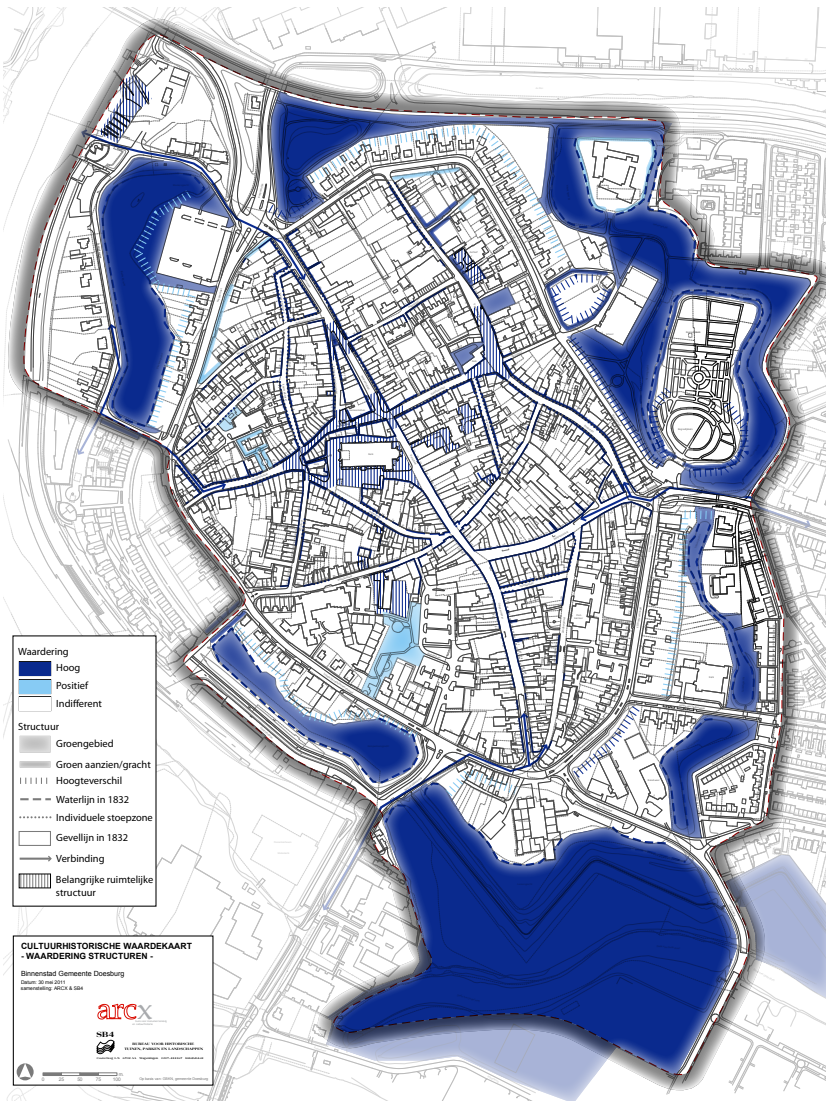
- Bij wijzigingen is een omgevingsvergunning voor het aspect 'wijzigen monument' nodig. Aanvragen voor een dergelijke vergunning worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Deze commissie beoordeelt of de voorgestelde wijziging voldoende rekening houdt met de monumentale waarden, waaronder de bouwhistorische waarden.
- Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd zal de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek (aangepast aan de grootte en complexiteit van de ingreep). Dit bouwhistorisch onderzoek is een onderlegger en inspiratiebron voor de planvorming.
- Bij wijzigingen zijn de '**Spelregels voor monumenten en cultuurhistorie**' van toepassing.

Karakteristieke panden

- Omgevingsvergunningaanvragen worden voorgelegd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.
- Wanneer een omgevingsvergunning wordt aangevraagd zal de gemeente vragen om een bouwhistorisch onderzoek (aangepast op de grootte en complexiteit van de ingreep). Dit bouwhistorisch onderzoek is een onderlegger en inspiratiebron voor de planvorming en -toetsing.
- De gemeente Doesburg zal deze panden nader onderzoeken en eventueel een procedure opstarten voor plaatsen van deze objecten op de gemeentelijke monumentenlijst of het beschermen ervan binnen het bestemmingsplan.

Cultuurhistorische waardenkaart, mei 2011: bebouwing
(NB actualisatie van deze kaart is wenselijk)

Cultuurhistorische waardenkaart, met 2011: structuur
(NB actualisatie van deze kaart is wenselijk)

E

BIJLAGEN

INDEX

- 01 BINNENSTAD EN VESTINGORDEL HISTORIE 151**
- 02 BINNENSTAD EN VESTINGORDEL TOELICHTING KENMERKEN 156**
- 03 BEINUM HISTORIE 167**
- 04 BEINUM KENMERKEN BUURTEN 170**

Stadsplattegrond Jacob van Deventer 1560

Vogelvlucht van Geelkerken 1652

Hottinger Atlas Doesburg 1773-1794

01. BINNENSTAD EN VESTINGGORDEL

HISTORIE

De stad Doesburg is ontstaan op een rivierduin bij plek waar de riviersystemen van de Oude IJssel en de Gelderse IJssel samenvloeien. Deze hoge, droge plek in een natte omgeving vormt het westelijke uiteinde van de rivierduinenrug, die de Oude IJssel in Nederland aan de noordzijde begeleidt. Hierover voert al eeuwen een handelsroute tussen het Duitse achterland en Holland. Omdat deze route bij Doesburg de IJssel kruist was de ligging van Doesburg strategisch. Omstreeks het jaar 1000 was sprake was van een permanente bewoning en van een agrarische nederzetting. Vanaf 1237 kan, door het toekennen van stadsrechten aan Doesburg, gesproken worden over een (vesting)stad waarvan de kern toentertijd omgrensd werd door de huidige Windmolenstraat, Koepoortstraat, Boekholtstraat en Kloosterstraat.

De contouren van de huidige binnenstad ontstonden in 1343, toen graaf Reinout I, na een verwoestende overstroming, toestemming gaf om de stad 'uit te leggen' en van nieuwe muren, poorten en grachten te voorzien. De oudst bekende afbeelding van de stadsplattegrond stamt uit 1560 van de hand van Jacob van Deventer.

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Binnen de ovaal van de 16de eeuwse stadsmuren zijn het laat-middeleeuwse straten- en bebouwingspatroon nog zeer goed herkenbaar. Voor de binnenste vestinggordel, die daaromheen ligt, ligt dat anders.

Dat heeft ermee te maken dat deze gordel al in de 17de eeuw haar functie voor de verdediging van de stad verloor. Voor een goed begrip van het huidige situatie staan we hier wat langer bij stil.

1300-1600

Tussen 1300 en 1400 is de Gelderse IJssel bedijkt. Daardoor nemen aanvankelijk de waterstanden in de IJssel toe. Na een overstroming in 1342 wordt de stad in 1343 ommuurd en van grachten voorzien. Daarbij is waarschijnlijk ook al het veer verplaatst en is ook een aftakking gemaakt van de Oude IJssel langs de oostzijde van de stad, zoals op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 goed is te zien. Hierdoor kwam Doesburg op een eiland te liggen, met drie bruggen verbonden met het land. De stadsmuur heeft 16 torens en 4 poorten. Na 1500 werden de waterstanden in de IJssel steeds lager. Daarom heeft men, zoals op de kaart van Van Deventer is te zien, een nieuwe IJsselgeul gegraven, dichters langs de stad.

1600-1700

Een belangrijke verbetering voor de handelsroute via Doesburg was de aanleg van een schipbrug over de IJssel in 1605. In 1607 gaf Prins Maurits opdracht voor de aanleg van nieuwe vestingwerken. Deze kreeg de plattegrond van een ster en bestond uit een aarden wal met 9 bastions (of bolwerken), 4 ravelijnen en 2 hoornwerken. Dit werd omgeven door een gracht met daarbuiten een contre-escarpe (weg buitenom). De hoofdstroom van de Oude IJssel kwam weer aan de westzijde van de stad te liggen. De vesting was een voorbeeld van het zogenaamde

Oud Nederlandse Vestingstelsel en werd destijds als één van de sterkste van het land beschouwd. Op de kaarten van Blaeu (1649) en van Geelkerken (1652) zijn deze vestingwerken afgebeeld. In het rampjaar 1672 werd Doesburg ingenomen door de Fransen, die in 1673 een groot deel van de fortificaties laten afgraven en delen van de grachten laten dempen. Restanten van de oude vestinggordel zijn terug te vinden in de contouren van de oude stadsgrachten.

1700-1850

In 1697 wordt een nieuw verdedigings-systeem ontworpen door Menno van Coehoorn. Dit komt grotendeels buiten de contouren van de oude vestinggordel te liggen, ruim buiten de oude stad. Alleen bij de Ooipoort zien we opnieuw een hoornwerk terugkomen en ook bleven de Oude IJssel en de IJssel een rol spelen in de verdedigingsgordel. Het hoornwerk bij de Ooipoort werd daarna een aantal keren verbeterd, waarbij uiteindelijk een dubbel hoornwerk ontstond. Opvallend is dat de oude vestinggordel nadat deze zijn functie voor de verdediging had verloren nog ruim twee eeuwen vrijwel onbebouwd bleef. Wel werd het gebied gebruikt als moestuin, hakhoutbos en begraafplaats. Ook zien we op de kadastrale kaart van ca. 1830 twee blekerijen, twee leerlooierijen en een oliemolen.

1850-1950

In de tweede helft van de 19de eeuw begint de oude vestinggordel te veranderen. Direct rond de contouren van de voormalige middeleeuwse stadsmuur wordt een singel aangelegd; een rondlopende weg met aan beide zijden bomen, vooral bedoeld als stadswandeling (zie luchtfoto 1940). Op het gedeelte tussen de Koepoort en de Ooipoort wordt een wandelpark aangelegd: Plantsoen (zie plattegrond van Doesburg 1920).

Kadastrale minuut 1832 (1817)

Op het bastion bij de Ooipoort wordt in 1867 de Mauritskazerne gebouwd, en later op het bastion bij de Koepoort de HBS. Aan de andere kant, tussen de Ooipoort en de Veerpoort, ontwikkelde zich langs de IJsselkade industrie. Hier stond ondermeer een gasfabriek en een watertoren. Bij het Hoornwerk kwam de ijzergieterij.

De ontwikkeling van industrie gaat door tot en met de tweede helft van de 20ste eeuw. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw komt er ook meer woningbouw in de vestinggordel. Tussen de Koepoort en de schipbrug verrijst langs de Koedijk (nu Flugi van Aspermontlaan) statige bebouwing, evenals aan een aangrenzende deel van de Contre Escarpe. Ook langs de buitenzijde van de singel rond de oude stad komt steeds meer bebouwing, vooral in het begin van de 20ste eeuw.

1950-2000

In 1952 komt de nieuwe IJsselbrug gereed met aansluitend daarop de provinciale weg, die op een grondlichaam dwars door de vestinggordel en het Plantsoen wordt aangelegd. Het noordelijk deel van het Plantsoen aan de IJssel wordt ingericht als bedrijventerrein (Verhuelweg). Het zuidelijk deel van het Plantsoen maakt deels plaats voor woningbouw. De afrit van deze nieuwe weg doorsnijdt de vestinggordel ter hoogte van de Koepoort. Vervolgens vindt ook rond de Juliana van Stolberglaan en de Halvemaanweg bebouwing plaats.

2000-HEDEN

Op het eind van de 20ste eeuw verandert het aanzicht van de oude vestinggordel opnieuw. De singel wordt geleidelijk aan een verkeersring, waarbij de bomen verdwijnen. De Mauritskazerne en de oude HBS worden gesloopt en vervolgens ook de industrie langs de IJsselkade. Op een aantal plekken is nieuwbouw gerealiseerd van hoge kwaliteit: op de plek van de Mauritskazerne een woningcomplex in historiserende stijl en langs de IJsselkade een modern hoogstedelijk woongebied langs een wandelkade. Door het aanleggen van een nieuwe gracht, weliswaar niet op de oorspronkelijke plek, is de samenhang van de vestinggordel weer versterkt. recentelijk zijn ook het Arsenaal, het St. Elisabeth en het Gasthuishofje opgeknapt.

STADSAANLEG

Tussen 1300 en 1400 is de Gelderse IJssel bedijkt. Dit is vermoedelijk de aanleiding voor een grote overstroming, die de stad in 1342 treft. Het jaar daarna, in 1343, gaf graaf Reinout I toestemming om de reeds ommuurde stad 'uit te leggen' en van nieuwe muren, poorten (Koepoort, Meipoort, Ooipoort en Veerpoort) en grachten te voorzien. Daarbij is ook de stadsplattegrond aangepast.

Een ingreep was vermoedelijk de aanleg of verbreding van de Koepoortstraat.

Op de plattegrond van Jacob van Deventer is deze muur met bijbehorende poorten en grachtenstelsel duidelijk te zien. Ook het stelsel van straten in de binnenstad is op deze plattegrond duidelijk zichtbaar. De straten die naar de stadspoorten voerden waren de hoofdstraten. Langs deze hoofdstraten was een aaneengesloten rij bebouwing van onder andere stadshuizen, openbare gebouwen en handelshuizen gelegen. Naast de dicht bebouwde hoofdstraten kende Doesburg naar de randen toe grote onbebouwde gebieden. Hier waren kloosters, kerken, fraterhuizen etc. gelegen en hadden de stadsboeren hun land.

Luchtfoto 1940

In 1609 kreeg Doesburg een nieuw verdedigingsstelsel (zie afbeelding: vogelvluht v. Geelkerken uit 1652). De muur werd voor een deel afgebroken en er werd aan de landzijde een aarden wal met bastions, ravelijnen en hoornwerken aangelegd, dit alles werd omgeven door een gracht.

Lang hebben deze werken niet standgehouden, want reeds in 1674 werden de fortificaties afgegraven en is een deel van het grachtenstelsel gedempt.

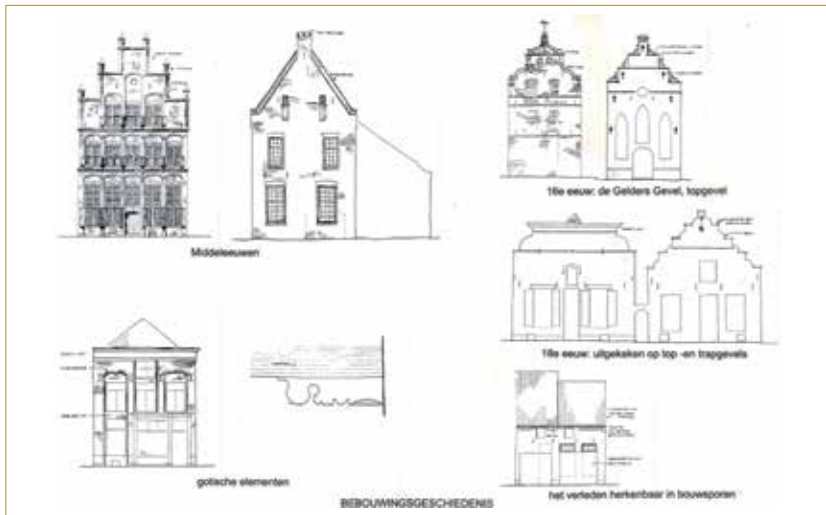
BOUWGESCHIEDENIS

De oudste waarneembare delen van gebouwen in de binnenstad stammen uit het eind van de 14e eeuw, de tijd van de gotiek. In Doesburg is dit terug te vinden in de beide kerken, de Martinikerk en de Gasthuiskerk. Zo ook in het Waaggebouw en het Stadhuis; met beide de voor de gotische stijl van de Hanzesteden kenmerkende trapgevel met grote trappen. Door de tijd heen zijn de trapgevels voor een groot deel vervangen door topgevels, waardoor de gotische bouwstijl aan de buitenkant als zodanig niet meer herkenbaar is. Wel komen er nog elementen binnenin voor die naar deze bouwstijl verwijzen, zoals sleutelstukken etc.

Gelderse gevel

Een ander type bouwstijl, daterend uit de 16e eeuw, is het huis met de zogenaamde Gelderse gevel. De topgevels bestaan uit hol en bol gevormde beëindigingen. Op een enkele plek komen deze nog voor, maar het merendeel is in het begin van de 20e eeuw verdwenen.

Einde 18e eeuw is er een omslag in het uiterlijk van de bebouwing te zien; men is uitgekeken op de trap- en topgevels. Veel topgevels worden gesloopt om plaats te maken voor een houten gootlijst. Tevens neemt de classicistische bouwstijl een belangrijke plaats in, waarbij gebruik gemaakt werd van elementen uit de Griekse

bouwstijl. De huizen uit deze tijd krijgen vaak geheel nieuwe gevels. Aan het eind van de 19e eeuw ontstaat er een geheel nieuwe bouwstijl: de Jugendstil (of Art Nouveau). In de binnenstad beperkt deze stijl zich tot de kleine constructies, zoals geglazuurde stenen en geslepen ruitjes, waar de sierlijke en asymmetrische lijnvoering een belangrijke rol spelen.

Een voor Hanzesteden kenmerkende Gotische stijl

02 BINNENSTAD EN VESTINGGORDEL TOELICHTING KENMERKEN

EEN HISTORISCH GESAMTKUNSTWERK

Omsloten door de restanten van de voormalige binnenste vestinggordel is de binnenstad van Doesburg als een duidelijke ruimtelijk eenheid herkenbaar. De huidige plattegrond van de binnenstad vertoont grote gelijkenis met die uit de tweede helft van de zestiende eeuw (zie plattegrond Jacob van Deventer, 1560). De binnenstad kan worden gezien als één samenhangend historisch bouwwerk van straten, pleinen, bebouwing, tuinen etc. Voor het beschrijven van de visueel-ruimtelijke karakteristiek van dit bouwwerk is gezocht naar thema's, die enerzijds recht doen aan de samenhang en anderzijds tot uitdrukking brengen, dat men de binnenstad vanuit verschillende gezichtspunten anders ervaart. De binnenstad heeft een buitenkant, die wij de schil zullen noemen. De schil is de buitenkant van de binnenstad, die men vanaf de singels en de vestinggordel ervaart. In de middeleeuwen zag men hier de stadsmuur. De punten waar men de stad ingaat zijn bijzondere punten in de beleving. De plekken van de voormalige stadspoorten zijn hierbij het belangrijkste. Deze plekken zullen wij de poorten noemen, hoewel er geen echte poorten meer staan. Wanneer wij de stad zijn binnengegaan dan beleven wij de stad vanaf de openbare straten en pleinen: het stelsel van openbare ruimten. Omdat in Doesburg straten en pleinen niet scherp te onderscheiden zijn, zullen wij dit thema in het vervolg kortweg aanduiden als de straten. Bij de straten gaan wij zowel in op de beleving van de straatwanden als van de aankleding van de open ruimte.

Langs straten en pleinen ligt bebouwing. Aan de andere zijde liggen de binnen-gebieden. Deze zijn van oudsher veel minder openbaar toegankelijk. Toch dragen ze sterk bij aan de kwaliteit van de beleving van de binnenstad. In het verleden lagen hier de akker en tuinen van de stadsboeren. Daarom zal dit thema worden aangeduid als de tuinen.

Nadat we de karakteristieken van de oude binnenstad hebben toegelicht gaan we in op de karakteristieken van de oude vestinggordel, een gebied dat door de eeuwen heen sterker in verandering is geweest dan de oude binnenstad. Het moderne stadsgebied IJsselkade komt daarbij apart aan de orde.

"DE SCHIL" EN "DE POORTEN"

"De schil" is de buitenkant van de binnenstad, die men vanaf de singels en de vestinggordel ervaart. In de middeleeuwen lag er om de binnenstad een stadsmuur met vier poorten. Inmiddels zijn de stadsmuur en de poorten verdwenen.

Wel zijn op de kadastrale minuut van 1832 (1817) en op de huidige plattegrond de lijn van de voormalige stadsmuur en de plekken van de poorten duidelijk herkenbaar. Net buiten de lijn van de voormalige stadsmuur ligt nu een ring van straten. Deze straten volgen nauwkeurig het beloop van de stadsmuur en hebben alle in hun benaming de term 'singel' of 'wal'. De plekken waar van oorsprong de stadspoorten hebben gestaan, de Koepoort, Meipoort, Ooipoort en de Veerpoort, zijn ook nu nog belangrijke entrees naar de binnenstad. De huidige situatie bij de poorten is na de sloop van de poorten gewijzigd onder meer als gevolg van

verkeersmaatregelen. Ook op andere plekken zijn er straten (Windmolenstraat, Kloosterstraat, Nieuwstraat) en smalle doorsteekjes aanwezig die toegang tot de binnenstad bieden. In de beleving zijn daardoor “de poorten” niet overal meer zo duidelijk te onderscheiden van de andere toegangen. In deze paragraaf worden de schil en de plekken waar de vier stadspoorten stonden beschreven. Daarbij zal een vergelijking gemaakt worden tussen de situatie zoals die te zien is op de kadastrale minuut 1832 (1817) en de huidige situatie.

“DE SCHIL”

Op de kadastrale minuut van 1832 (1817) is te zien dat rond de plek van de voormalige stadsmuur een pad gelegen is. Dit pad had geen belangrijke openbare functie en er was weinig bebouwing gericht naar dit pad. Vooral diepe stadstuinen lagen aan het pad, zoals men bij de Koepoortwal nog kan zien. Op plekken waar de ondiepe percelen grensden aan de schil lagen vaak kleine, introverte gebouwen van ca. één bouwlaag als schuren en pakhuisjes. Deze situatie treft men nog aan langs de Meipoortwal. Ter plaatse van de voormalige stadspoorten zien wij het eerst bebouwing ontstaan, die ‘de hoek omgaat’ en dus ook een gezicht heeft naar de vestinggordel. Het pad rond de stad krijgt gaandeweg een meer publieke functie en wordt in verschillende fasen getransformeerd tot een ringstraat. In de 19e eeuw ontstaat aan de F.D. Rooseveltsingel de eerste woonbebouwing die met de voorzijde naar de schil gelegen is. Deze bebouwing bestaat uit een direct aan de straat gelegen aaneengesloten rij woningen, opgebouwd uit één bouwlaag met een kap. Dit is nu de enige plek aan de schil waar sprake is van gesloten bebouwing. Verder zijn diverse verschillende plekken naar de weg georiënteerde vrijstaande en twee-onder-één kap woningen (jaren 30-50) gebouwd (één of twee bouwlagen met een kap). De bebouwing wordt door voortuinen van de weg gescheiden. Tussen de bebouwing zijn doorkijkjes richting de binnenstad. Ook staat er langs de schil bebouwing (jaren ‘80) die niet past binnen de korrelgrootte, situering etc. van de overige bebouwing. Voorbeelden zijn het bejaardentehuis aan de Kloosterstraat en de woonbebouwing op de hoek Veerpoortwal-Kloosterstraat. In de visueel-ruimtelijke karakteristiek van de schil is duidelijk het historische ontwikkelingsproces afleesbaar. Sommige delen zijn nog redelijk oorspronkelijk: Meipoortwal, Koepoortwal.

De Schil

Andere delen hebben een specifieke nieuwe karakteristiek gekregen; zoals de F.D. Rooseveltsingel en de Burgemeester Nahyssingel. Bij deze laatste twee singels is er aan de zijde van de vestingwal bovendien eenzelfde bebouwingsbeeld ontstaan als aan de binnenstadszijde. Men ervaart hier daardoor niet duidelijk, wat de rand van de binnenstad is. De overige delen zitten ergens in de overgangsfase tussen naar binnen gekeerd en naar buiten gericht. De verkeerssituatie heeft ook een nadelige invloed op de beleving. Met name langs de westkant botst de drukke verkeersfunctie en de wijze waarop de weg hiervoor is ingericht met de rust en het groene karakter van de schil.

“DE POORTEN”

De plekken waar van oorsprong de stadspoorten hebben gestaan, de Koepoort, Meipoort, Ooipoort en de Veerpoort, zijn ook nu nog belangrijke entrees naar de binnenstad.

Koepoort

De Koepoort is gelegen aan de noordzijde van Doesburg en geeft toegang tot de binnenstad vanuit de richting Dieren (Rijksweg N317) en vanaf de IJsselkade. Voordat de IJsselbrug en de N317 waren aangelegd, liep de doorgaande route vanaf de Koepoortstraat direct naar een schipbrug (zie kadastrale minuut 1832 (1817)). Nu gaat de belangrijkste verkeersbeweging in de richting van de Koepoortwal. De statige bebouwing van de Koepoortstraat gaat enigszins de hoek om en accentueert daarmee de toegang tot de binnenstad. Bij binnenkomst wordt het beeld bepaald door de aaneengesloten rij herenhuizen.

In de richting van het centrum loopt deze bebouwingswand taps toe. De bezoeker wordt als het ware door de bebouwingswand de stad in geleid. Dit wijkt principieel af van de andere poorten van Doesburg, waar men via een zigzag beweging de stad in komt. Bij het verlaten van de binnenstad via de Koepoortstraat ontbreekt een aankondiging van 'het eind' van de binnenstad. De Koepoortstraat loopt momenteel 'weg' in een onrustige onbebouwde ruimte, met veel verharding, verkeersborden en palen.

Meipoort

De Meipoort geeft toegang tot de binnenstad vanuit het oosten, komende over de Kraakselaan. Op de kadastrale minuut uit 1832 (1817) is het geknikte verloop en de vernauwing van de toegangsweg, de splitsing (Meipoortstraat-Bergstraat)

net na binnenkomst in de binnenstad is de zorgvuldige begeleiding door gebogen gevelwanden in de binnenstad duidelijk zichtbaar. Op de plattegrond van de huidige situatie is het geknikte verloop, zij het enigszins gecorrigeerd, nog steeds aanwezig. Ook de vorkvormige splitsing en de gebogen gevelwanden zijn in grote lijnen het zelfde als in 1832. De bebouwing op de vorkvormige splitsing heeft een oriëntatie op de Meipoortstraat. Door deze oriëntatie is het onderscheid tussen de Meipoortstraat als hoofdweg en de Bergstraat als minder belangrijke straat zichtbaar. Vanaf de Kraakselaan wordt de bezoeker door de bebouwing de stad in geleid (beeld = Meipoortstraat hoofdentree van de binnenstad) terwijl het verkeer vlak voor de binnenstad links tussen de bebouwing de weg vervolgt (functie = Meipoortstraat-F.D. Rooseveltsingel). Bij het verlaten van de binnenstad vormt het poortgebouw van de begraafplaats een markante blikvanger.

Ooipoort

De Ooipoort geeft toegang tot de binnenstad vanuit het zuiden. Op de kadastrale minuut is de situatie rond 1832 (1817) weergegeven. Daar is de toegangsweg met de gebogen structuur, de vernauwing bij binnenkomst en de vorkvormige splitsing duidelijk zichtbaar. Ook door de oriëntatie van de bebouwing richting de Ooipoortstraat is het onderscheid in hoofdstraat (Ooipoortstraat) en nevenstraat (Zandbergstraat) zichtbaar. Op de plattegrond van de huidige situatie is zichtbaar dat de gebogen lijn van de toegangsweg (Barend Ubbinkweg) is verdwenen en er een T-kruising (Barend Ubbinkweg-Ooipoort) voor in de plaats is gekomen. Daarbij komt dat de singel de beweging de stad in negeert, door op de doorstroming van het verkeer afgestemde inrichting van de singel. Aan de situering van de bebouwing aan de zuidzijde van de Singel is de oorspronkelijke ligging van de toegangsweg nog wel zichtbaar.

Veerpoort (en Saltpoort)

De Veerpoort en de voormalige Saltpoort geven vanuit het westen toegang tot de stad. De Saltpoort lag in de Middeleeuwen vermoedelijk in het verlengde van de Veerpoortstraat (kaart Jacob van Deventer). Op latere kaarten is de Saltpoort verdwenen en zien wij alleen nog de Veerpoort; deze lag op de plek waar de Waterstraat en de Korte Veerpoortstraat samenkomen, vanwaar men via de Veerpoortdijk de stad kon verlaten. De Veerpoort verloor al vroeg haar functie

als hoofdentree en werd een secundaire toegang via de Veerpoortdijk naar de schipbrug in het verlengde van de Koepoortstraat.

Op de kadastrale minuut 1832 (1817) zien wij het volgende: de Veerpoortstraat liep aan het einde 'dood'. De hoofdtoegang tot de binnenstad verliep via de Korte Veerpoortstraat en de Veerpoortstraat.

De Veerpoort gaf tevens directe toegang tot de Windmolenstraat en de Waterstraat. Door de aanleg van een verkeersstraat op de Koepoortwal en de Veerpoortwal kan men via de Veerpoortstraat nu weer direct de stad in en uit. De aanleg van deze verkeersstraat heeft ook de situatie voor de Korte Veerpoortstraat, de Windmolenstraat en de Waterstraat veranderd. Ze vloeien niet langer samen in één route de stad uit (Veerpoortdijk), maar hebben elk hun aansluiting op de Koepoortwal. De bebouwing heeft niet de allure, die bij een hoofdtoegang past en geeft weinig indicatie over wat nu hoofdtoegangen of neventoegangen tot de stad zijn.

"DE STRATEN"

In deze paragraaf zullen de structuur, bebouwing en openbare ruimte afzonderlijk behandeld worden, met de kanttekening dat deze onderdelen in werkelijkheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Stadsplattegrond

De binnenstad van Doesburg kent een stelsel van straten waarbinnen een onderscheid te maken is tussen straten die behoren bij de hoofdstructuur en de overige straten. De hoofdstraten zijn de straten die naar de stadspoorten voerden: Koepoortstraat, Meipoortstraat, Ooipoortstraat en Veerpoortstraat.

Ook de Philippus Gastelaarsstraat, Gasthuisstraat en de Bergstraat kunnen aan dit rijtje toegevoegd worden, vanwege hun belangrijkheid. Kenmerkend voor deze straten is het brede profiel en de gesloten bebouwingswand die bestaat uit hoge statige bebouwing. Dit komt het sterkst bij de Koepoortstraat tot uiting.

Op de plaats waar de hoofdstraten elkaar of andere straten kruisen, verbreden de profielen zich. Deze straatverbredingen fungeerden van oorsprong als markt/handelsplaats. Zo was er een plek voor de roggemarkt, vismarkt, paardenmarkt en een algemene marktplek. De ruimte rond de Martinikerk was oorspronkelijk een begraafplaats. Toen deze functie verviel kon de ruimte een marktplein worden; een rechthoekige ruimte met een uitloper richting de Kerkstraat, de zogenaamde voormarkt, waar boterbanken stonden.

Naast de karakteristieke straatverbredingen komen er in de hoofdstructuur vorkvormige splitsingen voor, zoals de splitsing Koepoortstraat / Philippus-Gastelaarsstraat. Deze vorkvormige splitsingen zijn karakteristiek voor de binnenstad van Doesburg en dragen bij aan de beslotenheid en de beleving van de binnenstad. De straten die niet tot het stelsel van hoofdstraten behoren, de overige straten, nemen binnen de structuur een minder belangrijke positie in.

De straten hebben een smal profiel, vaak een bochtig verloop en worden begeleid door relatief lage bebouwing.

Bebouwingsbeeld langs de straten

De bebouwing in de binnenstad kent een grote verscheidenheid aan panden met elk een eigen gezicht zonder dat er binnen één straat sprake is van extreme verschillen. Tussen de straten zijn wel verschillen te ontdekken. In de hoofdstraten staan individuele, statige, relatief hoge panden die een gesloten bebouwingswand vormen, waarbij het geknikte en vaak onderling iets verspringende beloop van de gevelwanden een opvallend kenmerk is. Naar de randen van de binnenstad toe wordt de bebouwing minder voornaam en minder statig, neemt de bebouwingshoogte af en zijn de gevelwanden minder aaneengesloten.

De hoofdstraten worden begeleid door een gesloten bebouwingswand met individueel ogende panden. Het individuele karakter komt tot uiting in variatie in vorm, indeling, materiaal- en kleurgebruik van de gevel, de variatie in bebouwingshoogte, de diversiteit in gootlijsten en de kaprichting haaks op de straat. Langs de Koepoortstraat staat de meest voornamste bebouwing; een aaneengesloten rij statige herenhuizen met brede voorgevels, twee/drie forse bouwlagen, lijstgevels en een schilddak. De individualiteit van de panden wordt nog eens versterkt door de aanwezigheid van verschillende hekwerken, stoepjes en bordessen voor de panden. De bebouwing aan de Philippus Gastelaarsstraat en de Gasthuisstraat is vergelijkbaar met die aan de Koepoortstraat, alleen meer bescheiden van allure. Het beeld van de Roggestraat en de Veerpoortstraat is levendiger dan in de vorige straten, door de veel smallere panden en de verschillende soorten topgevels. De smalle panden zorgen voor een sterke verticale geleiding. De bebouwing aan de Kerkstraat, Ooipoortstraat en Meipoortstraat is minder van allure dan de bebouwing in het kerngebied (kerngebied = Koepoortstraat, Philippus Gastelaarsstraat, Gasthuisstraat, Roggestraat en

Veerpoortstraat). Dit komt onder andere door toevoegingen en verbouwingen aan panden door de aanwezige winkelfunctie (winkelhuizen etc.).

De bebouwing aan de straatverbredingen trekt bijzondere de aandacht. Verspringingen in de rooilijn dragen bij aan het gesloten stadsbeeld. Ook de plaatsing van panden in de zichtlijn, richting de verschillende straatverbredingen, draagt bij aan deze beslotenheid. Langs de straten die niet behoren tot de structuur van hoofdstraten (overige straten) is meer eenvoudige bebouwing aanwezig. Van oorsprong waren dit ook de straten waar de kleinere burgerij woonde en waar pakhuizen, bedrijfjes en opslagruimtes aan gelegen waren, die behoorden tot de bebouwing aan de hoofdstraten.

De aan- en afvoer van goederen vond plaats via de kleinere straten en zo konden de hoofdstraten de uitstraling krijgen van deftige straten. Aan de Kosterstraat, Heilige Geeststeeg en de Koetsveldstraat is vandaag de dag deze oorspronkelijke functie nog duidelijk zichtbaar, door de aanwezige pakhuizen, bedrijfspandjes, garages etc.

Naast deze aanvoerstraten waren er ook straten met eenvoudige woonbebouwing, zoals de Waterstraat en Windmolenstraat. De recente woonbebouwing bestaat uit één bouwlaag met een langskap. Deze nieuwbouw is een schrale 'kopie' van de bebouwing die er van oorsprong gestaan heeft en past binnen de maat en schaal van de binnenstad. Ook is er nieuwbouw gepleegd die niet past binnen de maat en schaal van de binnenstad, de zogenaamde littekens. Voorbeelden zijn de bebouwing van het bejaardencentrum aan de Kosterstraat en de bebouwing aan de Zandbergstraat. Bij recente nieuwbouw is geprobeerd deze littekens te herstellen.

Inrichting straten en pleinen

De bebouwing en de niet bebouwde open ruimte vormen samen het straatbeeld.

De bebouwing vormt de wand en houdt de openbare ruimte 'bijeën'.

De inrichting van de openbare ruimte met bomen, bestrating, straatmeubilair en toegevoegde elementen als terrassen, uitstallingen van winkels, reclameborden, geparkeerde auto's en fietsen is van invloed op het gehele straatbeeld.

Stoepen

Van oudsher lag voor de voorgevel van elk pand een strook grond, die nog tot het pand behoorde. Vooral in de bredere straten werden deze stroken voor elk pand anders ingericht bijvoorbeeld als stoep of bebouwd met een pothuis.

Openbare gedeelte

Het openbare gedeelte is oorspronkelijk bestaand op één niveau, waarbij klinkerbestrating en kinderkopjes in een bepaald verband zijn toegepast. Op veel plekken zijn echter in de loop der tijd trottoirs aangelegd, met name in de bredere hoofdstraten en ter plaatse van de pleinvormige straatverbredingen. In het winkelgebied (Kerkstraat, Meipoortstraat, Ooipoortstraat) is de concurrentie op de schaarse ruimte groter. We zien hier o.a. straatlantaarns, banken, fietsenrekken, reclameborden, uitstallingen etc.

Groen

In de relatief dicht bebouwde binnenstad is niet veel plek voor openbaar groen.

Karakteristiek voor de binnenstad is de aanwezigheid van gesloten straatwanden

met een stenige uitstraling en eventueel een toegevoegd groenelement. Alleen brede straatprofielen en straatverbredingen bieden plek aan groen. Van oudsher staan er solitaire bomen op de straatverbredingen. Deze bomen dragen bij aan de continuïteit van de straatwand (bebouwing met ondergeschikte toegevoegde groenelementen).

Zo geven de treurbeuken op de splitsing Koepoortstraat-Philippus Gastelaarsstraat richting aan de beide wegen, de bomen op de voormalige voormarkt dragen bij aan de continuïteit van de wand die de Ooipoortstraat-Kerkstraat aan de oostzijde begeleidt. Op kleine schaal dragen plantenbakken, die in de privéstroken voor de woningen zijn geplaatst bij aan een groene sfeer.

"DE TUINEN"

Vanaf de hoofdstraten lijkt het alsof de binnenstad heel dicht is bebouwd. In werkelijkheid liggen er achter de panden nog royale onbebouwde binnenterreinen. Op plekken waar bebouwing aan de straat ontbreekt en met name vanaf de singels heeft men zicht op deze gebieden. Op de kadastrale minuut 1832 (1817) is te zien dat deze gebieden vooral in gebruik waren als stadstuinen, door de burgers en de stadsboeren. Ook trof men er speciale functies als een weeshuis, een kazerne, een pastorie en een gasthuis aan. Vanaf deze binnenzijde is de bouwgeschiedenis van de stad vaak nog beter afleesbaar, dan vanaf de openbare kant.

Vaak is de eerste bebouwing wat verder vanaf de straat begonnen en zijn de 'voorhuizen' in de loop der tijd intensiever verbouwd dan de 'achterhuizen'. Hier zijn ook nog de nodige gotische topgevels gehandhaafd. In toenemende mate dringen openbare functies door in de binnengebieden. Zo zijn er parkeerplekken die door een (tuin)muur, soms in combinatie met een hekwerk, van de straat zijn gescheiden. Deze afscheiding draagt bij aan het continue karakter van de bebouwingswand. De bomen, die in de binnentuin staan 'hangen' over de afscheiding en dragen bij aan het groene karakter van de straten. Op sommige plaatsen is echter de overgang tussen openbare straat en (semi-) openbaar binnenterrein vervaagd. De plekken dieper in het bouwblok zijn via smalle doorgangen en stegen vanaf de openbare weg te bereiken. De privétuinen worden dikwijls door muren van het semi-openbare gedeelte gescheiden. Tuinmuren zijn dan ook een kenmerkend onderdeel van het beeld van de tuinen. De maat van de binnengebieden is niet overal gelijk. In de omgeving van de Martinikerk zijn de binnenterreinen vaak klein en overheerst de bebouwing. Naar de randen van de binnenstad toe worden de binnenterreinen ruimer en groener. Vooral in de noord-west hoek zijn nog grote groene binnenterreinen aanwezig. Hier treft men ook in de bebouwing herinneringen aan de voormalige stadsboerderijen.

DE VESTINGGORDEL

EEN RING VAN WATER EN GROEN

De Binnenstad wordt omringd door een gordel met groen en water als bindende elementen. Hoewel er in de vestinggordel bebouwing voorkomt is er toch een duidelijk contrast met de compact bebouwde binnenstad. Waardevol zijn de grachten, die relicten zijn van de vroegere verdedigingswerken (Hessegracht, Looiersgracht, Kempermansgracht, Bleekersgracht).

Ook de buitenste begrenzing van de oorspronkelijke vestingwerken (Contre Escarpe) is nog traceerbaar. Overigens is de samenhang van de gordel niet meer overal zo goed herkenbaar.

DE SINGEL

Ook de singel, die strak om de oude binnenstad ligt, houdt de vestinggordel bijeen. Vanaf de singel kun je de vestinggordel in en heb je naar buiten zicht op groen, water en bebouwing. Naar binnen zijn er doorzichten op het stadssilhouet. De laanbeplanting, die oorspronkelijk langs de singel stond, is echter op veel plekken verdwenen. Voor de bebouwing aan de binnenzijde verwijzen we de naar het thema De Schil. De bebouwing langs de buitenzijde bestaat over het algemeen uit karaktervolle woonhuizen, met doorzichten naar het groen achter de woningen. Bij de overgang tussen de privé erven en het openbaar groen is het risico van verrommeling aanwezig.

VERSCHILLENDE SEGMENTEN VAN DE VESTINGGORDEL

De vestinggordel wordt van oorsprong doorsneden door een aantal radiale wegen; ter hoogte van "de poorten" en bij de Hanzeweg. De Juliana van Stolberglaan en de Halve Maanweg zijn nieuwe doorsnijdingen. De plekken bij "de poorten en de segmenten daartussen hebben elk een eigen karakter.

Hessegracht

Het vroegere Plantsoen. Ondanks de aanwezigheid van de Provinciale weg heeft dit gebied een waardevol parkachtig karakter met een uitgebreid padenstelsel. Waardevol zijn de fragmenten van de grachten en de begraafplaats met poortgebouw. Kenmerkend is het hoogteverschil langs de Meipoortwal, dat ontstaan is bij de doorgraving van het rivierduin in 1343.

Looiersgracht e.o.

Tussen de Meipoort en de Juliana van Stolberglaan ligt de gracht verscholen achter bebouwing. De Juliana van Stolberglaan met de bebouwing daarlangs onderbreekt de sfeer van de vestinggordel. Nabij de Halve Maanweg wordt de gracht weer beter zichtbaar, ondanks storende bebouwing in de vestinggordel.

Ooipoort en Mauritsveld

Op het bastion, waar de Mauritskazerne stond, staat nu een modern wooncomplex in historiserende stijl. Achter dit complex zijn de contouren van de stadsgracht en vestinggordel goed herkenbaar, die hier samenvalt met de Lage Linies, de jongere vestingwerken.

Kempermansgracht, Oude Haven en Hoornwerk

Ooit lag hier een imposant dubbel hoornwerk als onderdeel van de verdedigingslinie rond Doesburg. Hiervan zijn slechts fragmenten bewaard. De entreefunctie tot de binnenstad is echter gebleven. Tussen 1850 en 1950 transformeerde dit gebied tot bedrijventerrein, waarbij de Oude Haven een rol speelde vanwege de overslag van goederen. Uit deze periode zijn nog enkele waardevolle gebouwen bewaard, zoals

een exercitieloods en bebouwing van de IJzergieterij Doesburg. Verder bepalen waterstaatkundige werken de karakteristiek van deze omgeving. Inmiddels is een proces op gang gekomen om dit gebied te transformeren tot een meer multifunctioneel, hoogwaardig stedelijk gebied met o.a. een parkeerfunctie gedacht bij de Oude Haven. Daarbij worden hoge eisen gesteld aan de vormgevingskwaliteit van gebouwen en openbare ruimte. Langs de singel liggen vrijstaande woonhuizen uit ca. 1930.

IJsselkade

Tussen Hanzeweg en Veerpoortdijk ligt het IJsselkadeproject.

De waterkering langs de IJssel is uitgevoerd als wandelpromenade.

De stedenbouw en architectuur is bedoeld als knipoog naar de historische stad, maar is groter van schaal en minder gevarieerd. Langs de IJsselkade liggen een groot bouwblok met appartementen en een karakteristieke woontoren. Langs de nieuwe gracht staan grondgebonden grachtenhuizen. Langs de singel liggen vrijstaande woonhuizen uit ca. 1930. Via de Saltpoortdijk in het verlengde van de Veerpoortstraat is het project bereikbaar vanuit de binnenstad.

Bleekersgracht

De historische gracht bepaalt het beeld van dit deelgebied. Langs de de Contre Escarpe en langs de Flugi van Aspermontlaan staat fraaie bebouwing en beplanting. Sinds 1688 is er een scheepswerf aan de IJssel. Het vroegere bastion is ingericht als parkeerterrein.

03 BEINUM HISTORIE

Kaartbeeld Jacob van Deventer 1560. Op de kaart staan al een aantal oude boerderijen aangegeven waar nu de wijk Beinum ligt.

Kaartbeeld ca. 1966. Naast de oude boerderijen, is er langs de belangrijkste wegen lintbebouwing ontstaan. Deze is later in het stedenbouwkundig plan van Beinum opgenomen. Beinum lijkt rond 1966 nog weinig van doen te hebben met de stad Doesburg.

Kaartbeeld 1867, J. Kuyper. Boerderijen de Hooge Hermaat, de Pol en Groot Enghuizen staan aangegeven.

Kaartbeeld bonneblad ca. 1906, Beide in rood aangegeven wegen zijn later in het stedenbouwkundig plan voor de wijk Beinum overgenomen als hoofdontsluitingsweg.

Kaartbeeld 1986. De N338 is begin jaren 70 aangelegd. De eerste delen van de wijk zijn gebouwd. De aanleg van N338 heeft ervoor gezorgd dat de relatie van Beinum met Angerlo nagenoeg is verdwenen en de relatie met Doesburg is versterkt.

Luchtfoto 2016. Beinum is steeds verder ingevuld. Elke buurt binnen Beinum wordt gekenmerkt door een ander tijdsbeeld. In elke buurt zijn aanknopingspunten uit de eerdere situatie gebruikt voor de verkavelingsrichtingen.

VAN BUURTSCHAP TOT WOONWIJK

Beinum is nu een wijk van Doesburg. Tot ca. 1970 was Beinum een buurtschap, die onder de gemeente Angerlo viel.

ONTSTAAN BEINUM

De omgeving Angerlo/ Beinum is een oud rivierlandschap. In oost-west richting lagen langgerekte hoge zandruggen met daartussen smalle laagten. De buurtschap Beinum is ontstaan op de twee meest noordelijke zandruggen. Angerlo is ontstaan op de langgerekte zandrug ten zuiden daarvan.

BUURTSCHAP BEINUM (TOT 1970)

Op oude kaarten is te zien dat de buurtschap Beinum in zuidoosten werd begrensd door Leigraaf met daarlangs de huidige Angerloseweg/ Het Klooster. Het dalletje van de Leigraaf vormde dan tevens de grens met de nederzetting Angerlo. In het noordwesten werd Beinum begrensd door de dijk langs de IJssel. De buurtschap bestond globaal uit twee delen (de twee zandruggen) met daartussen een laagte. Het noordelijke deel werd gevormd door wat hoger gelegen bouwlanden rond de boerderij De Pol met langs de rand een krans van boerderijen. De hoeve de Pol was een verre nazaat van de vroegere Hof te Beinum, het administratieve centrum in de middeleeuwen. Overigens bestond de marke van Beinum nog in 1970.

Op de zandrug in het zuidwesten lag een bouwlandencomplex, aangeduid als Het Klooster, met eveneens enkele boerderijen aan de rand en langs de straat die nu Het Klooster en Angerloseweg heet. Van noord naar zuid liep er een weg, die De Pol en Het Klooster verbond (de huidige Breedeweg, Koldewei). Vanaf de Angerloseweg kon men verder over de Leigraaf (huidig fietspad onder de N338 + Doesburgseweg) naar Angerlo. De belangrijkste weg door het gebied was de Bingerdenseweg. Na passage van de vestingwerken en de Oude IJssel kwam men bij de boerderij de Hermaat Beinum binnen. (Voor het langzaam verkeer is deze situatie nog min of meer herkenbaar.) Vervolgens liep de Bingerdenseweg min of meer recht naar de boerderij de Pol, waar de weg met twee haakse bochten omheen werd geleid. In de jaren '50 is de Bingerdenseweg rechtgetrokken en verbreed. Het was toen de belangrijkste doorgaande weg van de stad Doesburg richting Zevenaar. Begin jaren '70 is de Provinciale Weg 51 aangelegd (huidige N338). Hierdoor werd Beinum gescheiden van Angerlo en een deel van de buurtschap Het Klooster. De Bingerdenseweg, die nog niet zo lang daarvoor was omgebouwd tot verkeersweg verloor alweer haar doorgaande verkeersfunctie.

WOONWIJK BEINUM (NA 1970)

Begin jaren zeventig (twintigste eeuw) is het gebied waar nu Beinum ligt door een gemeentegrensaanpassing bij Doesburg gekomen. In de jaren zeventig en tachtig werd er flink gebouwd en groeide de wijk tot aan de Breedestraat. In de jaren negentig volgde de nu buitenste ring van Beinum; Campstede. Intussen wordt verder gebouwd aan de wijk. Beinum telt ongeveer 4500 inwoners in 1550 woningen.

Stedenbouwkundig plan Beinum 1972

In de jaren '70 zien we het idee over stedelijke uitbreidingswijken veranderen. Er is meer oog voor bestaande gebiedskenmerken. Historische relictten en landschap worden geïnventariseerd en gewaardeerd en waar mogelijk opgenomen in de nieuwe woonwijk.

De gedachte is dat de wijk daarmee minder steriel wordt; Er is iets te beleven. *) Tegelijkertijd heeft men een afkeer van grote gebaren. Kleinschaligheid en knusse, veilige woonomgevingen staan centraal.

Voor de ontwikkeling van de wijk wordt een zogenaamd vlekkenplan gemaakt.

Vlekken zijn deelgebieden met een eigen functie; wonen, werken, centrum.

De vlekken zijn verbonden door de verkeersstructuur. In Beinum waren dat de al bestaande wegen. Alleen de Bingerdenseweg vond men te recht en deze kreeg opnieuw enkele knikken. De vlekken werden gescheiden door een wijk-groenstructuur, waarin fiets- en voetpaden werden opgenomen, alsmede de watergangen.

Kenmerkend is dat de oudste vlekken van binnenuit werden ontwikkeld en niet gericht zijn op de hoofdstructuur. Het zijn de zogenaamde woonerf- of bloemkool-buurten. Een duidelijke omslag in de stedenbouwkundige opvattingen vindt plaats rond 1990. Dat is te zien aan de buurten ten westen van de Breedeweg, dat weer een meer klassieke stratenverkeveling hebben.

ZICHTBARE HISTORISCHE KENMERKEN

In de woonwijk Beinum liggen diverse historische relictten. Meest opvallend zijn de oude erven, die verspreid over de wijk voorkomen. Vaak liggen ze op beeldbepalende plekken, zoals de Hoge Heermaat en De Pol.

Langs de Angerloseweg ligt een aantal oude erven in een lint. Minder herkenbaar is het patroon van ontsluitingswegen, dat samenvalt met oude wegen, zoals de Breedestraat en de Angerloseweg. De Bingerdenseweg is minder goed behouden. Tenslotte zijn er in de begrenzing van de woonvlekken en in de wijkgroenstructuur veel kleinere relictten aanwezig van het oorspronkelijke landschap. Deze zijn echter lastig te herkennen. Wel is het van belang hier bij toekomstige aanpassingen van de groenstructuur rekening mee te houden. De trends in de ontwikkeling van de woonwijk zijn herkenbaar in de opzet in architectuur van de woongebieden. De buurten De Maten en Molengaarde vertonen in hun stedenbouwkundige opzet karakteristieke elementen van woonerf-buurten.

*)

Uitgangspunt is geweest, dat voor zover mogelijk de huidige karakteristieken van het gebied Beinum in het plan zouden worden opgenomen teneinde reeds in het allereerste stadium van bewoning de voorwaarden voor een goed woon- en leefmilieu te scheppen en de wijk een eigen identiteit en herkenbaarheid te geven. (Bestemmingsplan Beinum 1972)

04 BEINUM KENMERKEN PER BUURT

WOONERVEN

De woonervenbuurten zijn sterk naar binnengericht. Alleen langs de hoofdwegen (Bingerdensedeweg, Breedestraat) liggen soms woningen met voorkanten naar de weg. Typische kenmerken van de woonerven buurt zijn; korte straatjes, veel verspringingen in de voorgevellijn, veel rijtjes woningen en op veel plekken bergingen aan de voorzijde. Naast rijtjes woningen treffen we in beperkte mate geschakelde woningen en dubbele woningen aan. De bebouwing bestaat steeds uit groepjes met eenzelfde architectuur.

De Maten

De buurt De Maten is de oudste buurt. Centraal in de buurt ligt het buurtpark verscholen, dat via een smalle corridor in verbinding staat met het wijkpark. Het noordwestelijke deel (Allersmaat) ligt los van het deel rond het buurtpark. De Maten heeft alle kenmerken van woonervenarchitectuur met bleekgele en roze gevelsteen en grijze dakvlakken. De inrichting van de openbare ruimte is aan opwaardering toe.

Zanderskamp

De buurt Zanderskamp is eveneens een woonervenbuurt, maar minder een eenheid en het buurtgroen is meer verspreid. De buurt ligt dicht bij het buurtcentrum. Aan de oostkant komen de straatjes uit op het buurtpark. Een smalle corridor met fietspad (De Veste) verbindt het wijkpark met de wijkgroenstructuur in het westen. Rode baksteen en donkere pannendaken overheersen het beeld. Naar de pleintjes zijn veel blinde kopgevels van woonblokken gericht. Deze gevels zouden meer gezicht mogen krijgen, bij voorkeur volgens één systematiek.

Smitsweide

Smitsweide ligt tussen de Bingerdensedeweg en de IJsseldijk. De woningen langs de Bingerdensedeweg begeleiden deze weg. De buurt daarachter is relatief compact bebouwd met vooral rijenwoningen. Buurtgroen is hier beperkt. Er is ook variatie gezocht in kleine sprongen in de bouwblokken om deze minder lang te laten lijken. Aan de buitenrand staan 2 onder 1 kapwoningen, en een kort rijtje individuele woningbouw. De woningen langs de dijk hebben royale achtertuinen. De diversiteit van erfafscheidingen onder aan de dijk behoeft verbetering. Bijna alle daken zijn voorzien van donkere pannen. Langs westrand, tegen de Koldewey aan, ligt een strook woningen met rode daken. Veel gevels zijn voorzien van bleekgele baksteen.

Beumerskamp

Hoewel dit buurtje kenmerken vertoont van een woonervenbuurt is er feitelijk sprake van een compacte stratenverkaveling. Kenmerkend is dat de kappen van de afzonderlijke woningen in de rij haaks op de straat staan. De topgevels, waarvan de toppen zijn betimmerd met licht gekleurde planken, leveren zo een karakteristiek beeld op. De betimmeringen bij de loggia's ondersteunen dit beeld.

De kleur van het schilderwerk kan per pand verschillen, zolang per pand één lichte tint wordt toegepast.

Molengaarde

Dit buurtje is gegroepeerd rond een buurtparkje. Dit buurtparkje staat met relictten van oude kavelstructuren in verbinding met de groenstructuur buitenom de buurt. Daardoor grenzen vrijwel alle woningen met het achtererf aan een groenstructuur. In Molengaarde staan vooral vrijstaande en dubbele woningen, die deels individueel en deels projectmatig in kleine clusters zijn ontwikkeld.

Rietmaat

Een driehoekig plantsoen vormt het hart van dit kleine buurtje. Het plantsoen staat in verbinding met de wijkgroenstructuur. Vrijstaande woningen staan aan dit plantsoen en aan een aantal korte straatjes, die eindigen bij de groenstructuur langs de oostzijde van de buurt. Langs de Breedestraat en de Angerloseweg staan vrijstaande woningen met de voorkant naar de weg. De stijl van de woningen in de Rietmaat is sterk gevarieerd.

CAMPSTEDE

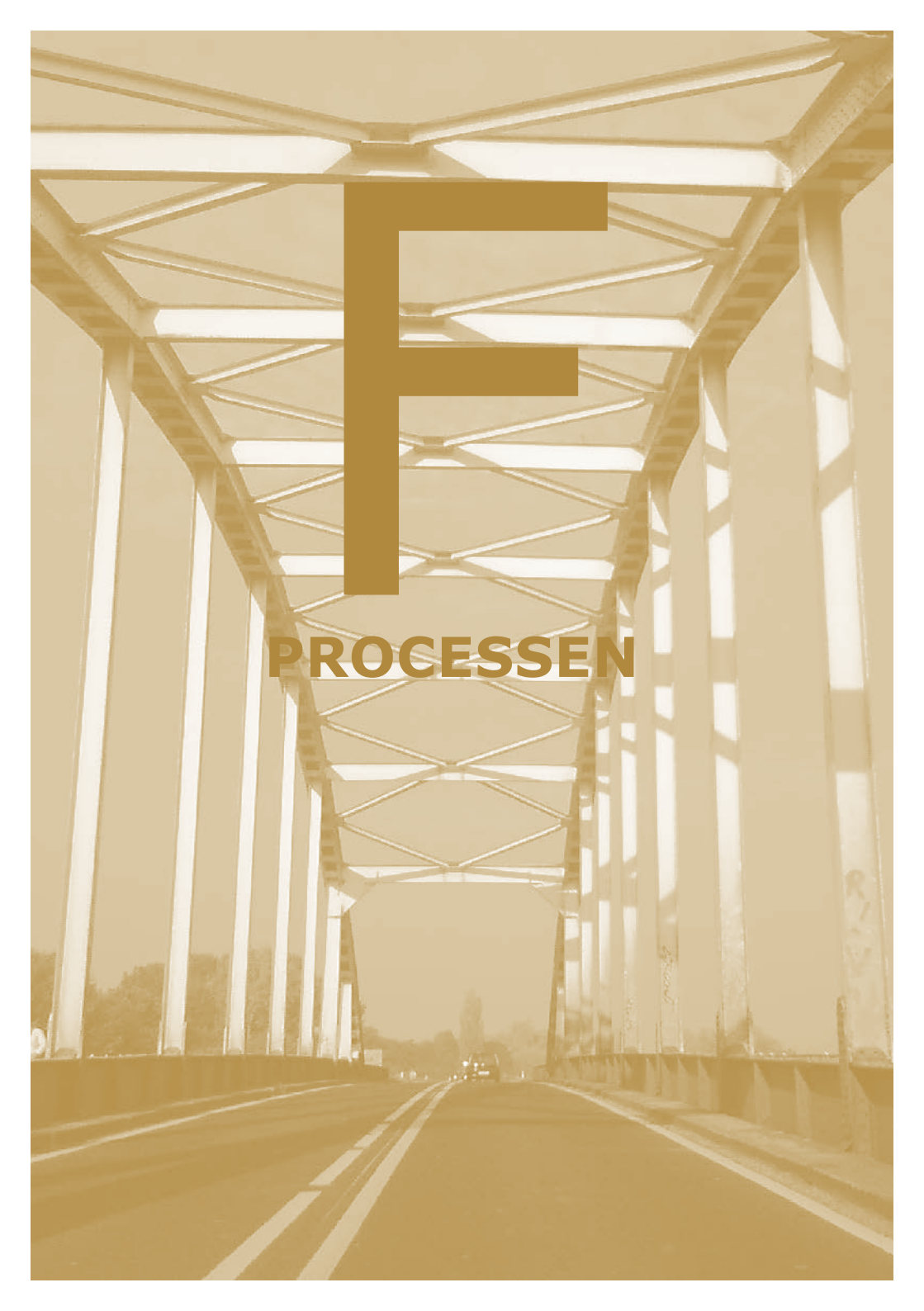
In de buurt Campstede zijn principes uit de klassieke stedenbouw opnieuw ingezet. De hoofdas is een laan, die begint bij het buurtcentrum en zich vervolgens splitst in twee takken. Een (historische) watergang vormt de basis van een oost-west groencorridor in het zuiden van de buurt. De woningen rond het buurtcentrum richten zich duidelijk naar het centrum en hebben een bijzondere architectuur. Binnen de buurt liggen de woningen met de voorzijde aan de straat. Echter naar de hoofdstraten (Bingerdenseweg, Breedestraat) liggen de woningen juist met de zijerven. Per straat is er sprake van een afstemming in architectuurstijl, kapvorm en kleurgebruik. Bij veranderingen wordt gelet op deze afstemming.

BEINUM WEST

Zie beeldkwaliteitsplan

Woningbouw Beinum West

F PROCESSEN

INDEX

- 01 PROCES BIJ REGULIERE BOUW-EN MONUMENTALE PLANNEN 175
- 02 PROCES BIJ GROTE ONTWIKKELINGEN 180
- 03 REPRESSIEVE WELSTANDSTOETS 187

01 PROCES BIJ REGULIERE BOUW- EN MONUMENTENPLANNEN

INLEIDING

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Doesburg kan grofweg een onderscheid worden gemaakt tussen bouw- en monumentenplannen die in het kader van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) worden aangevraagd, en grotere ontwikkelingen waarbij er een uitgebreid planologisch traject moet worden gevolgd.

Reguliere bouw- en monumentenplannen

Dit spelregelblad omvat de eerste categorie. Het betreffen overwegend de wat kleinere plannen volgens de onderstaande categorieën.

- Plannen, die passen in het bestemmingsplan
- Plannen, die qua maat en schaal niet sterk afwijken van de bestaande bebouwing.
- Plannen, waarbij de stedenbouwkundige structuur ongewijzigd blijft.
- Plannen, waarbij de hoofdopzet van het erf ongewijzigd blijft.
- Plannen voor sloop van ondergeschikte bebouwing

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK)

Deze plannen worden in beginsel door de gemeente voorgelegd aan de CRK, die de wettelijke taak heeft om het college van B&W te adviseren over de welstands- en monumentenaspecten van aanvragen voor omgevingsvergunning. De gemeente heeft het Gelders Genootschap te Arnhem aangewezen om de CRK te organiseren. Naast het adviseren over WABO-aanvragen omtrent de activiteit Bouwen is de CRK tevens bevoegd om te adviseren over planwijzigingen inzake monumenten. Hiertoe is zowel in de CRK als bij de mandaatzitting van de rayonarchitect een adviseur Cultuurhistorie afgevaardigd. De formele basis voor monumenten-advisering door de CRK ligt bij de Wabo, de Erfgoedwet en de gemeentelijke erfgoedverordening.

Cultuurhistorisch waardevolle objecten

Voor de advisering over monumenten geldt dat behalve de wijzigingen van beschermde monumenten, ook wijzigingen aan cultuurhistorisch waardevolle objecten worden voorgelegd aan de CRK. Dit betreft:

- de panden in de binnenstad die op de cultuurhistorische waardenkaart donkerblauw zijn gekleurd en daarmee een 'hoge waarde' hebben (zie spelregels 'Archeologie en bouwhistorie');
- de panden in de binnenstad die op de cultuurhistorische waardenkaart middenblauw zijn gekleurd en daarmee een 'hoge verwachtingswaarde' hebben (zie spelregels 'Archeologie en bouwhistorie');
- de in het bestemmingsplan als karakteristiek aangeduide objecten

ADVISERING COMMISSIE RUIMTELIJKE KWALITEIT (CRK)

Vooroverleg

De advisering over welstands- en monumentenaspecten vindt bij voorkeur plaats in een vroeg stadium van planontwikkeling. Hiervoor wordt het zgn. vooroverleg georganiseerd. Het initiatief hiertoe kan zowel van de CRK, de gemeente als de aanvrager zelf komen. Vooroverleg is openbaar, tenzij de gemeente of de aanvrager daarvan wil afwijken.

Alvorens vooroverleg kan plaatsvinden, vindt eerst een planologische (bestemmingsplan)toets door de gemeente plaats. Het vooroverleg vindt in de praktijk plaats met de rayonarchitect en in geval van monumentenplannen met de adviseur cultuurhistorie erbij.

Tijdens het vooroverleg worden aanvragers en ontwerpers in de gelegenheid gesteld met de rayonarchitect en eventueel de adviseur cultuurhistorie overleg te voeren en een toelichting op het bouwplan te geven. In dit overleg wordt gesproken over ontwerpuitgangspunten zoals die uit het ruimtelijk beleid van de gemeente voortvloeien. Op basis van schetsplannen kan worden bepaald of een bouwplan past binnen deze uitgangspunten. Dit overleg is richtinggevend: Er is nog geen sprake van een officiële aanvraag en ook niet van een welstands- of monumententoets. Nadat overeenstemming is bereikt in het vooroverleg kan een snel en efficiënt ontwerptraject worden ingeslagen hetgeen geld- en tijdbesparend werkt.

Mandaatbehandeling

Om de andere week bezoekt de rayonarchitect de gemeente om ter plekke vooroverleg te voeren en te adviseren over plannen. Bij monumentenplannen is ook de adviseur cultuurhistorie aanwezig. Beiden hebben vanuit de CRK het mandaat om het grootste deel van de ingekomen plannen zelfstandig af te handelen. Alleen grootschalige of complexe plannen, of plannen waarover twijfel bestaat, worden meteen doorgeschoven naar de voltallige commissie. Dat geldt ook voor vooroverleg over grootschalige ontwikkelingen. Een mandaatadvies wordt in principe binnen één week na planbehandeling uitgebracht, hetzij digitaal via het Omgevingsloket Online, hetzij via een afzonderlijk schriftelijk advies.

Vergadering CRK

Plannen die buiten het mandaat van de rayonarchitect en / of adviseur cultuurhistorie vallen, schuiven door naar de vergadering van de voltallige CRK. Deze vindt doorgaans eens per vier weken plaats en de vergaderlocatie rouleert tussen de gemeenten. Dat betreft enerzijds plannen inzake welstands- of monumentenaspecten van een aanvraag om omgevingsvergunning. Denk daarbij aan grootschalige woningbouwcomplexen (appartementen etc.), bedrijfsgebouwen, kantoren, restauratie of transformatie van grote monumentale of cultuurhistorisch waardevolle complexen. Daarnaast wordt de CRK betrokken bij de beleidsmatige advisering over ruimtelijke plannen (stedenbouw, landschap, etc.). Zie hiervoor 'Proces bij grote ontwikkelingen'.

TOETSINGSKADERS

Advisering door de CRK is in essentie gericht op het sturen en stimuleren van ruimtelijke kwaliteit in een vroeg stadium van planontwikkeling en minder op de feitelijke toetsing van plannen, hoewel dit laatste uiteraard een wettelijk vereiste is. Dit vindt ook plaats waar advisering over formeel aangevraagde plannen inzake een omgevingsvergunning aan de orde is.

Toetsing van kleine bouwplannen vindt voor een aantal vastgestelde categorieën bouwwerken (dakkapellen, bijbehorende bouwwerken, dakopbouwen, kozijn- en gevelwijzigingen en erfafscheidingen) plaats aan de hand van het thema 'spelregels voor kleine bouwplannen' in deze nota. Voor bouwplannen die buiten deze categorieën vallen, gelden de spelregels/criteria zoals opgenomen in de hoofdstukken per bouwthema of stadsdeel.

AFWIJKEN VAN BELEID

Indien criteria niet van toepassing blijken of wanneer een plan ondanks strijdigheid met de spelregels volgens de CRK toch over bijzondere kwaliteiten beschikt, dan kan de CRK gemotiveerd adviseren om af te wijken van het geldende beleid, waarbij een beroep kan worden gedaan op universele ontwerpprincipes.

INDIENINGSVEREISTEN

Voor aanvragen voor een omgevingsvergunning die vallen onder de activiteit Bouwen en het onderdeel Monumenten regelt de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor) de indieningsvereisten die gelden bij de aanvraag. In de regel worden de navolgende gegevens en bescheiden gevraagd:

Welstand

- tekeningen van alle gevels van het bouwwerk, inclusief de gevels van belendende bebouwing, waaruit blijkt hoe het geplande bouwwerk in de directe omgeving past;
- principedetails van gezichtsbepalende delen van het bouwwerk;
- kleurenfoto's van de bestaande situatie en de omliggende bebouwing;
- opgave van de toe te passen bouwmaterialen en de kleur daarvan (uitwendige scheidingsconstructie). In ieder geval worden opgegeven het materiaal en de kleur van de gevels, het voegwerk, kozijnen, ramen en deuren, balkonhekken, dakgoten en boeidelen en de dakbedekking.

Monumenten

- het monumentnummer en, voor zover daarvan sprake is, de naam van het monument;
- het huidige gebruik van het monument en het gebruik van het monument na voltooiing van de voorgenomen wijziging;
- een gemotiveerde opgave of de wijziging is afgestemd op kwaliteitseisen of uitvoeringsvoorschriften die op het monument van toepassing zijn;
- cultuurhistorische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake architectuurhistorie, bouwhistorie, interieurhistorie, kleurhistorie of tuinhistorie;
- bouwtechnische rapporten, daaronder begrepen rapporten inzake

- bouwfysische, constructieve, materiaaltechnische of preventieve aspecten;
- een beschrijving van de technische staat van het monument;
- een bestek of werkomschrijving per onderdeel van de toe te passen constructies, materialen, afwerkingen en kleuren alsmede van de wijze van verwerking daarvan;
- overzichts- en detailfoto's die een duidelijke indruk geven van het onderdeel van het monument waar de voorgenomen wijziging zal plaatsvinden;
- opnametekeningen van de bestaande toestand en gebrekentekeningen;
- plantekeningen van de nieuwe toestand en van de voorgenomen werkzaamheden, voor zover van toepassing daaronder begrepen de te vervangen of te veranderen onderdelen en de te verhelpen gebreken;
- aanvullende tekeningen van bestaande en nieuwe toestand, waaronder begrepen detailtekeningen en doorsnedentekeningen;
- voor zover daarvan sprake is, een opgave bij welke instantie voor de voorgenomen wijziging een aanvraag om subsidie of een financiële bijdrage is of zal worden gedaan.

PROCES		Twijfel, maar passend binnen welstandsbeleid	Afwijken binnen bestaand welstandsbeleid	Nieuwe beleid formuleren (Notitie van uitgangspunten)
PLANFASE				
0 INITIATIEF/ PRINCIPEVERZOEK		Overleg rayonarchitect /CRK: Past in welstandsbeleid!	- Overleg rayonarchitect/CRK: Past niet in welstandsbeleid! - CRK advies: Meewerken wenselijk? Afwijking op basis algemene welstandscriteria mogelijk?	- Overleg rayonarchitect /CRK: Nieuw beleid nodig! - CRK advies: Meewerken wenselijk? Kansen, risico's, ontwerp vragen?
Meewerken ja/nee		CRK advies B&W besluit	CRK advies B&W besluit	Besluit B&W medewerking? 1 ^{ste} anterieure overeenkomst
1 VERKENNING/ DEFINITIE				- Onderzoeken mogelijkheden en wenselijkheid medewerking. - Notitie van Uitgangspunten (NVA) - Advies CRK over NVA
Meewerken ja/nee				Vaststellen NVA door B&W Vaststellen NVA gemeenteraad? 2 ^{de} anterieure overeenkomst
2 SCHETSPLAN / VOORLOPIG ONTWERP (VO)		- Vooroverleg rayonarchitect - Eventueel CRK?	- Vooroverleg rayonarchitect - Eventueel CRK? - Workshops of ontwerpatelier?	- Aanwijzen begeleider ruimtelijke kwaliteit gemeente. - Schetsontwerp doorloopt meerdere fasen. - Workshops of ontwerpatelier? - Eindadvies CRK positief.
Meewerken ja/nee		Verslag vooroverleg	Verslag vooroverleg	Advies CRK schetsontwerp B&W beslist Start procedures
3 VERGUNNINGEN / BESTEMMINGSPLAN		Toets aan bestaande welstandscriteria	Toetsen op basis advies CRK en besluit B&W	Toetsen op basis van NVA en besluit B&W n.a.v. schetsplan.
Meewerken ja/nee		Bouwaanvraag Advies CRK Besluit B&W	Bouwaanvraag Advies CRK Besluit B&W	Bouwaanvraag Advies CRK Besluit B&W
4 REALISATIE / BEHEER			- Realisatie conform kwaliteitsambities. - Begeleiding of supervisie ruimtelijke kwaliteit?	- Realisatie conform kwaliteitsambities. - Begeleiding of supervisie ruimtelijke kwaliteit? - Actualiseren welstandsbeleid voor beheersituatie?

02 PROCES BIJ GROTE ONTWIKKELINGEN

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Doesburg kan grofweg een onderscheid worden gemaakt tussen bouw- en monumentenplannen die in het kader van de WABO worden aangevraagd, en grotere ontwikkelingen waarbij er een uitgebreid planologisch traject moet worden gevolgd. Deze spelregels omvatten de tweede categorie en beschrijft een protocol hoe de ruimtelijke kwaliteit bij grotere ontwikkelingen geborgd kan worden. Voor nieuwe gebieden – maar ook bij revitalisering of herontwikkeling – zal het bestaande beleid immers vaak niet toereikend zijn.

Wanneer de gemeente Doesburg wil meewerken aan zo'n ontwikkeling, zal zij eerst de beleidsuitgangspunten daarvoor vastleggen. De CRK is hierbij een adviserende rol toegedicht.

02.01 DE GEMEENTE ALS REGISSEUR

Het realiseren van nieuwe plannen biedt tegelijkertijd kansen om nieuwe ruimtelijke kwaliteit te laten ontstaan en om bestaande kwaliteiten te versterken. De gemeente Doesburg wil nieuwe ontwikkelingen bevorderen en daarbij ruimtelijke kwaliteit stimuleren. Hierbij heeft de gemeente zelf een duidelijke rol als regisseur. Zij staat immers dicht bij de dagelijkse bouwpraktijk en kent de wensen van haar inwoners.

De gemeente hecht aan een objectieve en democratische besluitvorming over ruimtelijke kwaliteit, waarbij de CRK een belangrijke adviserende rol heeft.

Kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen

Als bij de gemeente een planinitiatief binnenkomt, moet eerst worden vastgesteld of dit past binnen het bestaande beleid.

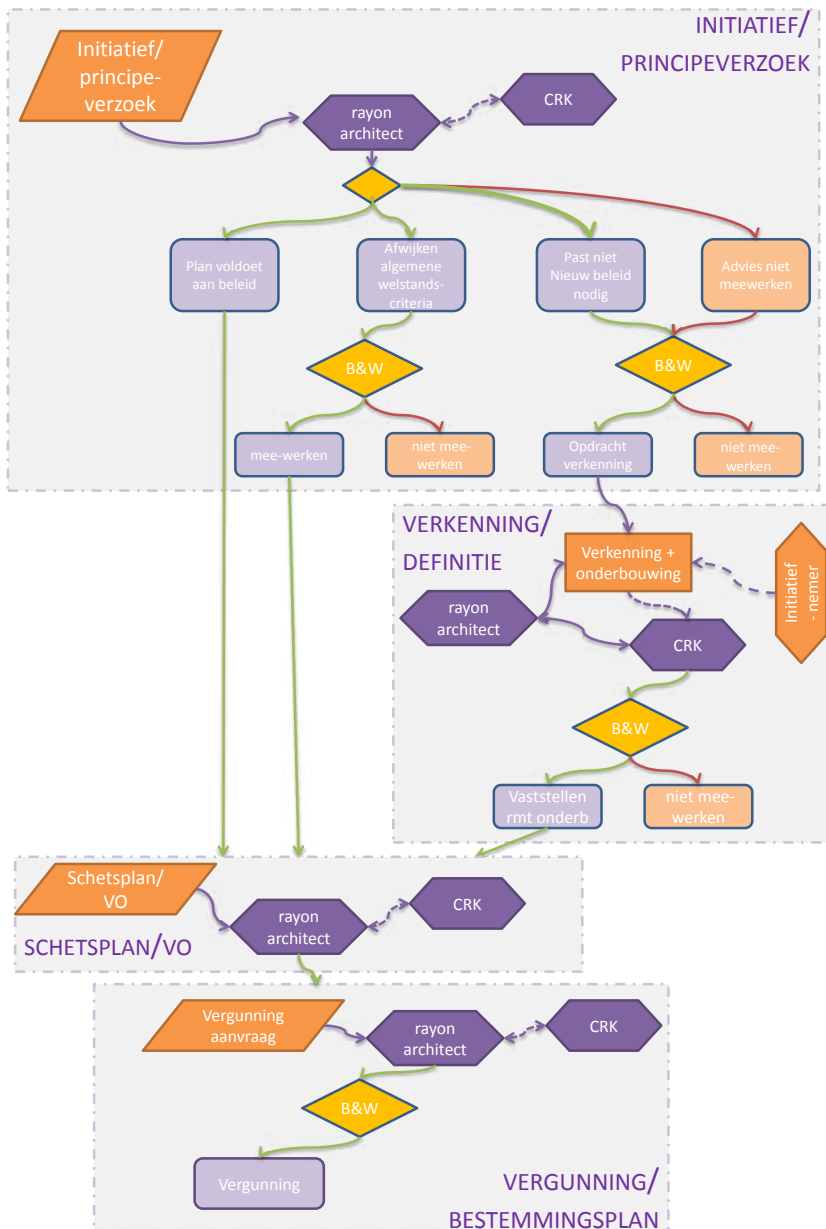
Als het initiatief niet past moet de vraag worden beantwoord of een wijziging van het beleid gewenst is. Wanneer een planinitiatief niet zonder meer past in de bestaande stedenbouwkundige structuur en het bebouwingsbeeld is mogelijk een heroverweging nodig van het planologische beleid en/of het ruimtelijke kwaliteitsbeleid. Er zijn veel verschillende vormen van planinitiatieven. Elke vorm vraagt een eigen aanpak, bijvoorbeeld:

- **Interventies of postzegelplannen**
Ingrepen of een reeks ingrepen, die wel structureel zijn, maar waarbij niet een heel gebied verandert.
- **Herstructurering van een gebied**
Een bestaand gebied waarin systematische veranderingen worden nagestreefd. (sloop, nieuwbouw verbouw, restauratie, behoud)
- **In- en uitbreiding**
Een gebied dat op zichzelf een geheel nieuwe structuur en bebouwing krijgt.

Elk initiatief een kans en een risico

Elke ingreep is tegelijk een kans en een risico voor ruimtelijke kwaliteit.

Interventies zijn bijvoorbeeld de realisatie van een bouwwerk met een afwijkende

functie of een afwijkend programma in een bestaand gebied, of de bouw van een school of een appartementengebouw in een woonwijk. Ook kan het gaan om reparatie of verbeteren van de reeds aanwezige structuur. Bijvoorbeeld bij woningbouw ter vervanging van een bedrijf in een woongebied. Zo'n postzegelplan kan een structuur, die zwak of onvolledig is, verbeteren. Bijvoorbeeld het bebouwen van gaten in een straatwand. Ook kan een nieuw markant gebouw een gebied met weinig karakter een identiteit geven.

Hoewel zo'n ingreep beperkt is zijn de kansen en risico's niet te onderschatten. Er is vaak een neiging tot overvragen van de locatie. Er dreigt een schaalconflict, een te grote massa. Men krijgt de exploitatie niet rond en de architectuur wordt schraal. Daarom dienen bij de start van nieuwe ontwikkelingen telkens de architectonisch/ stedenbouwkundige uitgangspunten en randvoorwaarden te worden bepaald. Wanneer in een gebied meerdere kleine ingrepen plaatsvinden, kan dat de ruimtelijke structuur op de kop zetten. Zeker als die gevoelig is, zoals in een historische dorpskern. Voor gebieden waarin een dergelijke geleidelijke transformatie plaatsvindt, beschikt de gemeente over samenhangende ruimtelijke gebiedsvisies. In het buitengebied hebben de meeste planinitiatieven betrekking op concrete locaties, zoals functieverandering van vrijkomende agrarische gebouwen, uitbreiding van een agrarisch bedrijf en de aanleg van nieuwe landgoederen. Elk plan is een kans. Daarom stimuleert de gemeente Doesburg het maken van goede plannen. Een ervenconsulent kan daarbij worden ingeschakeld. Ook de CRK is in dit verband een belangrijk instrument voor de gemeente. In de initiatieffase worden de architectonisch/ landschappelijke uitgangspunten en randvoorwaarden, die specifiek zijn voor de betreffende opgave, bepaald.

02.02 UITGANGSPUNTEN PROCES KWALITEITSBORGING

Uitgangspunten voor de inrichting van het proces

- De ruimtelijke ontwerpogave voor een locatie is maatwerk.
- Niet te veel regels vooraf, maar een soepel proces met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit.
- Minder plantoetsing en meer planbegeleiding, zodat particulieren worden gestimuleerd om goede plannen te maken.

Gefaseerde beleidsontwikkeling

- Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen doorloopt zowel de beleidsontwikkeling als de kwaliteitsborging of toetsing een aantal fasen (zie schema). Bij nieuwe ontwikkelingen wordt het ruimtelijke kwaliteitsbeleid stap voor stap opgebouwd in samenhang met het ruimtelijk beleid.
- Na de initiatieffase moeten algemene intenties en beleidsuitgangspunten worden geformuleerd t.b.v. het ruimtelijk ontwerp in de volgende fase. Dit stuk kan verschillende namen hebben, zoals ruimtelijke onderbouwing, notitie van uitgangspunten, ruimtelijke visie of beeldkwaliteitsplan.
- Bij grotere plannen kan een extra fase worden ingebouwd. Men maakt eerst een ruimtelijk ontwerp op hoofdlijnen, op basis waarvan door burgemeester en wethouders richtlijnen worden vastgesteld voor het ontwerp van bouwplannen en inrichtingsplannen in de uitwerkingsfase.

Deze richtlijnen worden toegevoegd aan de bestaande notitie van uitgangspunten, die tevens wordt geactualiseerd.

- Ruimtelijke kwaliteitscriteria in de ontwikkelingsfase hebben een ander karakter dan de beoordelingscriteria voor beheer, want concrete bouwplannen zijn nog niet bekend. Nadat bouwplannen zijn goedgekeurd worden door burgemeester en wethouders ruimtelijke kwaliteitscriteria voor beheer vastgesteld.

Gefaseerde kwaliteitstoets

De gemeente vraagt de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit op cruciale momenten van het ontwikkelingsproces om advies over de ruimtelijke kwaliteit. Dit bevordert een heldere besluitvorming over ruimtelijke kwaliteit. Het vroeg consulteren van de CRK heeft bovendien als voordeel, dat knelpunten in het ruimtelijk ontwerp aan het licht komen in een stadium, dat hier nog wat aan is te doen.

Integraal advies over ruimtelijke kwaliteit; Groen, rood en grijs

Bebouwing en landschappelijke aanleg vormen in het buitengebied een onlosmakelijk geheel. De landschappelijke hoofddopzet en de inrichting van het erf dragen er in belangrijke mate aan bij, dat de bebouwing zich voegt in de omgeving. Bij meer ingrijpende bouwactiviteiten wordt als compensatie voor het verlies aan groen een investering in het landschap verlangd.

Bij nieuwe ontwikkelingen wordt de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte bepaald door het samenspel van het ontwerp van gebouwen (rood) én het ontwerp van de buitenruimte (groen en grijs). Aan de commissie wordt gevraagd hierover integraal advies uit te brengen. Het advies gaat in op de volgende aspecten:

- Omgaan met bestaande waarden en gegevenheden (waarden),
- Inpassing en aansluiting op de omgeving (omgeving, context),
- Helderheid ruimtelijke hoofddopzet (structuur, concept),
- Condities voor ontwerp van bouwplannen, openbare ruimte en groen (rood, grijs en groen).

02.03 TRAJECT KWALITEITSBORGING

De gemeente hanteert het volgende traject bij de kwaliteitsborging van nieuwe ontwikkelingen op locaties in het buitengebied en binnen de bebouwde kom. In dit proces worden verschillende fasen onderscheiden. Elke ontwikkeling heeft zijn eigen dynamiek. Uiteraard is het mogelijk extra stappen in te bouwen of om het proces in te korten (zie schema Proces kwaliteitsborging bij nieuwe ontwikkelingen). Het gemeentebestuur kan ook beslissen af te wijken van de hierna geschetste procesgang.

Fase 0: initiatief/principeverzoek

De initiatiefnemer geeft de gemeente via een principeverzoek te kennen dat hij/zij voornemens is om een bouwplan en/of een plan van aanleg te ontwikkelen. Hij/zij geeft inzicht in zijn motieven en wensen. Initiatiefnemers kunnen met een uitgewerkt schetsplan komen, maar het is beter een plan in dit stadium nog niet al te ver uit te werken.

Het planinitiatief wordt intern bij de gemeente besproken. Hier wordt bekeken welke aspecten samenhangen met het planinitiatief. Doel is een eerste check te doen of het plan haalbaar en wenselijk is, eventuele randvoorwaarden aan te geven, kansen en risico's te benoemen en onderzoeksvragen.

In het verlengde hiervan wordt de rayonarchitect geconsulteerd. Desgewenst kan hij/zij het planinitiatief voorleggen aan de CRK.

Het advies kan vier kanten op gaan:

1. Het planinitiatief voldoet aan het ruimtelijk kwaliteitsbeleid.
Het reguliere proces kan worden gevolgd.
2. Het planinitiatief voldoet niet aan de ambities of spelregels, maar de CRK adviseert hiervan af te wijken op grond van de algemene welstandscriteria.
Dit advies wordt gemotiveerd. Vervolgens besluiten burgemeester en wethouders of zij dit advies overnemen.
3. Het planinitiatief voldoet niet aan het vigerende ruimtelijke kwaliteitsbeleid, maar de CRK ziet kansen om tot een plan te komen met voldoende ruimtelijke kwaliteit. Zij motiveert dit en geeft aan waar mogelijke knelpunten liggen.
Vervolgens beslissen burgemeester en wethouders of zij opdracht geven voor het uitvoeren van een verkenning.
4. Het planinitiatief voldoet niet aan het vigerende ruimtelijke kwaliteitsbeleid en volgens de CRK zou uitvoering van het plan de ruimtelijke kwaliteit aantasten. Zij motiveert dit en geeft aan waar mogelijk knelpunten liggen. Vervolgens beslissen burgemeester en wethouders of zij toch opdracht geven voor het uitvoeren van een verkenning.

Het college neemt een principesluit. Als zij wil meewerken om de haalbaarheid te onderzoeken bepaalt ze na overleg met initiatiefnemer welke route wordt gevolgd.

Fase 1: verkenning/definitie

Afhankelijk van het principebsluit geeft ofwel de initiatiefnemer ofwel het college opdracht om een ruimtelijke verkenning uit te voeren naar deze opgave. Onderzocht wordt of het planinitiatief wenselijk en inpasbaar is en welke uitgangspunten en randvoorwaarden daaraan gesteld moeten worden uit oogpunt van stedenbouw, landschap en architectuur.

In dit verband vindt overleg plaats tussen gemeente, initiatiefnemer en eventuele andere partijen met het oog op het bereiken van overeenstemming over de ruimtelijke verkenning en de daaruit voortvloeiende nota van uitgangspunten.

De nota van uitgangspunten kan ook onderdeel zijn van een bredere ruimtelijke onderbouwing.

De gemeente vraagt advies aan de CRK over de ruimtelijke verkenning en de nota van uitgangspunten. Mede op basis van dit advies besluit het gemeentebestuur of zij de nota van uitgangspunten vaststelt, zodat de initiatiefnemer verder kan gaan met het uitwerken van een schetsplan.

Fase 2: schetsplan/voorlopig ontwerp

Voordat het plan gedetailleerd wordt uitgewerkt moet er overeenstemming zijn over de hoofdlijnen van het stedenbouwkundig ontwerp, het landschapson ontwerp en de bebouwing, die daarin een plaats krijgt.

Hiervoor dient het schetsplan of voorlopig ontwerp. De initiatiefnemer laat een schetsplan of een voorlopig ontwerp maken. Het plan kan één of meer keren worden besproken in het vooroverleg met de rayonarchitect. Desgewenst kan vooroverleg plaatsvinden met de CRK of één van de leden van de CRK.

Uiteindelijk geeft de rayonarchitect aan of het schetsplan voldoet, eventueel na consultatie van de CRK. Dit advies wordt gemotiveerd op grond van de nota van uitgangspunten. Mede op basis daarvan besluit het college of het plan verder in procedure kan worden genomen.

Vervolgens kan de initiatiefnemer het plan gereed maken voor het aanvragen van een vergunning. Op dit moment kan eventueel ook een ontwerp bestemmingsplan in procedure worden gebracht.

Fase 3: vergunningen

De initiatiefnemer laat een definitief ontwerp maken en vraagt hiervoor vergunning aan. De gemeente controleert of het plan overeenkomt met het goedgekeurde schetsplan en legt het plan voor aan de rayonarchitect. De rayonarchitect adviseert of het plan voldoet aan de eisen voor ruimtelijke kwaliteit. Desgewenst kan daarbij de CRK worden geconsulteerd. Bij afwijking van het schetsplan wordt een motivering gegeven bij dit advies. Het college van burgemeester en wethouders beslist over de vergunningaanvragen en betreft daarbij het advies van de CRK.

Fase 4: realisatie en beheer

De gemeente ziet er op toe dat plannen volgens afspraak worden gerealiseerd. De CRK kan om advies worden gevraagd, wanneer er twijfel is over de gerealiseerde ruimtelijke kwaliteit. De ruimtelijke onderbouwing wordt vervolgens vertaald naar de welstandsnota.

185

02.04 ROL CRK BIJ BORGING RUIMTELIJKE KWALITEIT

De gemeente ziet een belangrijke rol voor de CRK bij de kwaliteitsborging van nieuwe ontwikkelingen. De CRK is door de gemeenteraad benoemd.

Het is een onafhankelijke commissie, met deskundigheid op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en cultuurhistorie.

De rayonarchitect is secretaris van de CRK en komt vrijwel wekelijks op het gemeentehuis om plannen te bespreken.

Bezoek rayonarchitect/ kleine CRK

De ambtenaar ruimtelijke ordening kan altijd tijdens het bezoek van de rayonarchitect binnenlopen om het plan te bespreken. De rayonarchitect kan vanuit zijn vak meedenken (inhoud), maar ook over de manier hoe de gemeente het plan wil aanpakken (proces).

Voorleggen aan CRK

In bepaalde fasen van de planontwikkeling kan een plan voor advies worden voorgelegd aan de CRK. Het is belangrijk dat helder wordt geformuleerd:

- Wat voor soort advies wordt gevraagd.
- In welke fase het plan zich bevindt.

- Wat de uitgangspunten en randvoorwaarden zijn.
- Wat daar de status van is.

De behandelend ambtenaar moet daarom altijd bij de behandeling aanwezig zijn. Het advies van de CRK zorgt ervoor dat de beleidsafweging transparant en gemotiveerd kan plaatsvinden. Burgemeester en wethouders kunnen altijd gemotiveerd afwijken van een advies van de CRK.

Workshop

De rayonarchitect of één van de andere commissieleden kunnen ook deelnemen aan een workshop of brainstormsessie. Dit heeft als voordeel dat ruimtelijke kwaliteit integraal wordt betrokken in het planproces. Het is minder bureaucratisch en werkt vaak stimulerend en versnellend. Wel blijft het belangrijk dat de CRK hierbij haar onafhankelijkheid behoudt, binnen de vastgestelde kaders.

Onafhankelijk, deskundig advies

Voor een onafhankelijk advies heeft de gemeente de CRK aangewezen. Daarnaast kan het in voorkomende gevallen wenselijk zijn om aanvullende deskundigheid in te huren. Ook daarbij is enige continuïteit van belang. Ook is het van belang dat betreffende stedenbouwkundige of landschapsarchitect uitsluitend de gemeente adviseert en niet ook in de gemeente particulieren ondersteunt.

Desgewenst kan hiervoor ook de regio-stedenbouwkundige of de regio-landschapsarchitect (=ervenconsulent) van het Gelders Genootschap worden gevraagd. Het zal hier vooral gaan om kleinere vragen. Voor meer complexe vragen kunnen zij de gemeente ondersteunen in de rol van opdrachtgever. Bijvoorbeeld door de onderzoeksvraag goed te formuleren en mee te helpen bij de selectie en de aansturing van een extern bureau.

03 REPRESSIEVE WELSTANDSTOETS

Indien het uiterlijk van een bouwwerk in ernstige mate in strijd is met redelijke eisen van welstand kunnen burgemeester en wethouders degene die tot het opheffen van die strijdigheid bevoegd is, aanschrijven om die strijdigheid op te heffen (behoudens in welstandsvrije gebieden en objecten).

Een bouwwerk is in ernstige mate in strijd met redelijke eisen van welstand indien sprake is van excessen, dat wil zeggen buitensporigheden in het uiterlijk die ook voor niet-deskundigen evident zijn.

Vaak heeft dit betrekking op het afsluiten van een bouwwerk voor zijn omgeving, het ontkennen of vernietigen van architectonische bijzonderheden, armoedig materiaalgebruik, toepassing van felle of contrasterende kleuren, te opdringerige reclames of een te grove inbreuk op wat in de omgeving gebruikelijk is.

De excessenregeling geldt ook voor vergunningvrije bouwwerken. Vergunningvrije bouwwerken die voldoen aan de criteria en spelregels voor kleine bouwwerken zijn in elk geval niet in strijd met redelijke eisen van welstand. Bij afwijkingen daarvan zullen burgemeester en wethouders desgevraagd beoordelen of het bouwwerk in ernstige mate met die criteria in strijd is.

VRIJWILLIGE WELSTANDSTOETSING

Om te voorkomen dat men achteraf geconfronteerd wordt met redelijke eisen van welstand kan een initiatiefnemer van een te bouwen vergunningvrij bouwwerk dit vrijwillig laten toetsen aan redelijke eisen van welstand.

